

LASTEN, NUORTEN JA LAPSIPERHEIDEN AVOIMEN JA
MATALAN KYNNYKSEN PALVELUIDEN KARTOITUS KESKI- JA
LÄNSI-UUDENMAAN ALUEELLA

Eeva - Maija Laine

Laura Mattila

Noora Voutilainen

Diakonia –
Ammattikorkeakoulu,

DIAK Etelä,

Järvenpää

1 JOHDANTO	4
2 SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUS SOSIAALITAITO OY	5
3 LAPSUUDEN ARVOKAS ARKI ELI ARVO –HANKE	6
4 AVOIMEN JA MATALAN KYNNYKSEN PALVELUT.....	7
5 AVOIMEN/ MATALAN KYNNYKSEN PALVELUIDEN MÄÄRÄLLINEN KARTOITUS	8
5.1 Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus	8
5.2 Tutkimuksen eteneminen	9
6 MÄÄRÄLLISEN KARTOITUKSEN TULOKSET	11
6.1 Kolmas sektori	13
6.2 Vapaa-aika.....	14
6.3 Työmuotoja	15
7 MATALAN KYNNYKSEN TOIMINTAMALLIEN KEHITTÄMINEN ”TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSIA JA IDEOITA TOIMINNAN KEHITTÄMISEEN”	18
7.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja aineiston analysointi	18
8 LAADULLISEN TUTKIMUKSEN TULOKSET	20
8.1 Peruspalvelut turvattava	20
8.2 Moniammatillinen yhteistyö –avain palveluiden kehittämiseen?	21
8.3 Perhekeskusmalli.....	22
8.4 Vertaistuki –apu moneen vaivaan	23
8.5 Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen.....	24
8.6 Nuorten matalan kynnyksen palvelut.....	25
8.7 Resursseja koulun oppilashuoltotyöhön.....	26
8.8 Etsivä nuorisotyö ja koulupudokkaat	28
8.9 Uusia kehityskelpoisia ideoita –neuvolan toimintojen laajentaminen	29
9 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	30
9.1 Määrällisen kartoituksen johtopäätökset.....	30
9.2 Laadullisen tutkimuksen johtopäätökset.....	32

10 PROSESSIN POHDINTA	33
LIITE 1: Saatekirje	39
LIITE 1.1: Avoimen ja matalan kynnyksen palveluiden määritelmä	40
LIITE 2: Vastaukset taulukoittain.....	41

1 JOHDANTO

Kehittämishankkeenamme oli tehdä ARVO –hankkeeseen liittyvä kysely, jossa kartoitetaan kolmentoista Keski- ja Länsi-Uudenmaan kunnan lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnattuja avoimen ja matalan kynnyksen palveluja. Kartoituksen tilasi ARVO -hanke ja työyhteisönämme hankeharjoittelun aikana toimi ARVO -hankkeen avoimen ja matalan kynnyksen toimintamallien kehittämisen –työryhmä.

Raportissamme teoria painottuu sosiaalialan osaamiskeskuksiin ja erityisesti Sosiaalitaito Oy:hyn ja sen toimintaan sekä avoimen ja matalan kynnyksen palveluiden määrittelyyn. Lisäksi olemme sivunneet kvantitatiivisen sekä kvalitatiivisen metodin teoriaa.

Kuvaamme raportissa seikkaperäisesti hankkeen vaiheita ja etenemistä. Lisäksi raportissa on esitelty kyselyn tulokset ja niiden analyysi. Kyselyn määrällisen osion toteuttivat Diakonia- Ammattikorkeakoulun opiskelijat Laura Mattila ja Noora Voutilainen ja kyselyn laadullisen, kehittämisenäkökulmaan painottuvan osion toteutti opiskelija Eeva-Maija Laine.

2 SOSIAALIALAN OSAAMISKESKUS SOSIAALITAITO OY

Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta alkoi vuonna 2001, jolloin lainsäädäntö sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta tuli voimaan ja osaamiskeskuksille saatiin pysyvää valtion rahoitusta. Osaamiskeskukset muodostavat koko maan kattavan tutkimus- ja kehittämistoiminnan alueellisen verkoston. Verkoston tehtävänä on toimia valtakunnallisten ohjelmien alueellisessa toimeenpanossa. Sosiaalialan osaamiskeskusten tehtävänä on koota alueensa kuntia, tutkimuslaitoksia, koulutusorganisaatioita, järjestöjä ja muita tahoja yhteistyöhön toimialueellaan. Kaiken kaikkiaan alueellisia osaamiskeskuksia on yhteensä yhdeksän, joista yksi osaamiskeskus on ruotsinkielistä väestöä varten. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009.)

Sosiaalitaito vastaa Keski- ja Länsi- Uusimaan kuntien sosiaalialaan liittyvästä osaamiskeskustoiminnasta. Sosiaalitaitoon kuuluu alueen kaksikymmentä kuntaa. Osaamiskeskustoimintaa ohjaa yhtiön hallitus, jossa ovat kuntien sekä sosiaalialan keskeisten sidosryhmien edustajat. Sosiaalitaidon, kuten muidenkin sosiaalialan osaamiskeskusten, toimintaa säätelee laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta sekä valtioneuvoston asetus sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2009, Sosiaalitaito 2009.)

3 LAPSUUDEN ARVOKAS ARKI ELI ARVO –HANKE

ARVO –hanke on lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö –hanke, jonka tarkoituksena on luoda pysyvät edellytykset kehittämistoiminnalle, jonka lähtökohtana on ajatus lapsiperheiden palveluiden kokonaisvaltaisuudesta. Kehittämissyksikön tavoitteena on kehittää hyvinvointia tukevia palveluja, tunnistaa koulutustarpeita sekä vahvistaa alan henkilöstön osaamista. Hankkeessa on mukana kolmetoista kuntaa ja hanke toteutetaan Keski- ja Länsi-Uudenmaan alueella. (Sosiaalitaito 2009.)

ARVO:n eli lapsuuden arvokas arki –hanke on aloitettu vuonna 2007 ja sen keskeisenä kehittämistavoitteena on luoda edellytykset pysyväälle tutkimus-, koulutus- ja kehittämistoiminnalle lasten hyvinvointiin liittyvissä palveluissa. Toiminnassa pyritään edistämään myös verkostomaista ja poikkihallinnollista työtapaa. (Kuuma 2008.)

ARVO –hankkeen tavoitteena on luoda edellytyksiä pysyväälle lapsuuden hyvinvoinnin kehittämiseksi. Hankkeessa on tehtävänä etsiä laajasti lapsuuden hyvinvointia tukevaa tietoa sekä tuottaa uutta tietoa lapsuuden hyvinvoinnista ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Lapsuuden arvokas arki, eli ARVO –hankkeen keskeisiä yhteistyötahoja ovat lasten ja lapsiperheiden näkökulmasta katsoen esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolat, perhesuunnittelu- ja ehkäisyneuvolat sekä varhaiskasvatus ja perhetyö. ARVO –hanke on jatkoa AVA –hankkeelle ja ARVO –hanke tulee jatkumaan syksyllä 2009 Lapsen ääni –nimisessä hankkeessa. (Sosiaalitaito 2008.)

4 AVOIMEN JA MATALAN KYNNYKSEN PALVELUT

Avoimen ja matalan kynnyksen palveluilla tarkoitetaan sellaisia palveluita ja toimintamalleja, jotka ovat helposti saatavilla ja lähellä asiakkaita. Avoimiin ja matalan kynnyksen toimintamalleihin kuuluvat sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden peruspalveluihin sisältyvät matalan kynnyksen toimintamallit että erilliset fyysisinä matalan kynnyksen toimintoina toteutettavat palvelut. Avoimen ja matalan kynnyksen palveluita voivat tarjota myös kolmannen sektorin toimijat sekä seurakunnat.

Avoimen ja matalan kynnyksen palveluiden eräs tunnusmerkki on se, että asiakas ei tarvitse lähetettä käyttäessään kyseisiä palveluita. Avoimen ja matalan kynnyksen palveluita tarjoavat esimerkiksi perheneuvolat, avoimet päiväkodit ja perhekeskukset, nuorisoneuvolat ja päihdepysäkit. Avoimen ja matalan kynnyksen palveluita käytettäessä perusajatuksena on se, että asiakas voi kävellä itse niihin paikkoihin sisään tai varata niihin itse ajan. Avoimen ja matalan kynnyksen palvelun ei välttämättä tarvitse olla jokin tietty fyysinen paikka, vaan sillä voidaan tarkoittaa myös mahdollisuutta tulla vastaanotolle ilman ajanvarausta. (Avoimen ja matalan kynnyksen toimintamallien kehittämisen –työryhmä.)

5 AVOIMEN/ MATALAN KYNNYKSEN PALVELUIDEN MÄÄRÄLLINEN KARTOITUS

Hankeemme tavoitteena oli selvittää, millaisia avoimen ja matalan kynnyksen palveluita kolmellatoista Keski- ja Länsi-Uudenmaan kunnilla on tarjota lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Kartoitusta toteutettiin tekemällä kysely webropol –alustalle. Valitsimme webropol –alustan kyselyn toteuttamiseen siitä syystä, että julkinen webropol –kysely on helppokäyttöinen vastaajan kannalta ja mahdollistaa anonyymien vastaamisen. Webropol –kyselystä saatujen vastausten analysointi on suhteellisen vaivatonta, sillä koska kyseessä on määrällinen kartoitusta, jossa dataa on paljon, on tulokset mahdollista siirtää excel –ohjelmaan. Avoimen ja matalankynnyksen palveluiden –työryhmältä tuli toive, että analysoisimme palveluiden eroavaisuuksia sekä eri kuntien että Länsi- ja Keski-Uusimaan välillä.

Kysely sisälsi sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. Kyselyssä vastaajat vastasivat muutamaankin pakolliseen kysymykseen koskien kuntaa, jossa he työskentelevät ja sektoria, jolla he ovat töissä. Tämän jälkeen vastaajien oli tarkoitus vastata vain niihin kysymyksiin, joista heillä oli oman työsektorinsa puitteissa tietoa. Jätimme kolmatta sektoria ja vapaa-ajan palveluja koskevat kysymykset avoimiksi, sillä näitä sektoreita koskevia vaihtoehtoja olisi lähes mahdotonta määrittää monivalinta kysymysten avulla. Lisäsime kyselyyn vielä avoimen kysymyksen koskien avoimen ja matalan kynnyksen palveluissa käytettäviä työmuotoja, sekä niiden tavoitteita ja toteutusta.

5.1 Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus

Tehtävänäme oli tehdä palvelukartoitusta, jossa selvitetään jo olemassa olevien avoimen ja matalan kynnyksen palvelujen määrää ja esiintyvyyttä Keski- ja Länsi-Uusimaan kolmentoista kunnan alueella. Tutkimusmenetelmäksi määrittyi kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus, koska sen avulla on mahdollista tutkia laajojen ihmismäärien vastauksia.

Kvantitatiivista tutkimusta käytetään kuvaamaan ilmiöiden laajuutta ja yleisyyttä. Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla pystytään jakamaan ihmisiä ryhmiin

esimerkiksi ilmiöön suhtautumisen perusteella. Kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa tulokseksi saadaan tarkka ja luotettava kuvaus tutkittavasta asiasta. Tutkimuksella vastataan kysymyksiin tyypiltään mikä, missä, kuinka usein, kuinka paljon, kuinka moni? (Consumer Compass 2008.)

Suunnitteluvaihe on kvantitatiivisessa tutkimuksessa usein ratkaiseva. Suunnitteluvaiheessa määritellään, mitä analyysimenetelmiä aineiston muokkauksessa voidaan käyttää, eli mitä kysymyksiä kerätylle tiedolle voi esittää. Olennaista kvantitatiivisen tutkimuksen suunnittelussa on välttää kiusaus kysyä asioita, joihin vastaajat eivät osaa todellisuudessa vastata. Suunnitteluvaiheessa tulisi myös välttää kysymyksiä, jotka eivät ole oleellisia tutkimuksen kannalta. Tällaisissa tapauksissa saadaan kyllä vastauksia, mutta niillä ei välttämättä ole mitään tekemistä todellisuuden kanssa. (Consumer Compass 2008.)

5.2 Tutkimuksen eteneminen

Saatuamme hankkeelle aiheen, otimme yhteyttä Sosiaalitaidon erikoissuunnittelijaan Heidi Gerdtiin, joka oli hankkeemme työelämän ohjaaja. Osallistuimme helmikuussa Järvenpäässä sijaitsevan Sosiaalitaito Oy:n tiloissa järjestettyyn avoimen ja matalan kynnyksen työryhmän kokoukseen, jossa meille hahmottui se, minkälaisen kartoituksen Sosiaalitaito halusi meillä teettää. Tarkoitus oli, että me tutkimme jo olemassa olevia lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnattuja avoimen ja matalan kynnyksen palveluita Keski- ja Länsi-Uusimaalla. Kyselystä saamamme tulokset esittelimme 13.5 Tuusulassa järjestetyssä työryhmämme kokouksessa.

Saimme Sosiaalitaidolta listan jokaisen kunnan yhteyshenkilöistä, joille meidän tuli kysely sähköisesti postittaa. Näiden yhteyshenkilöiden tuli lähettää kysely eteenpäin niille kuntansa edustajille, jotka he katsoivat olevan sopivia vastaamaan kyselyymme. Vastaajilla oli myös mahdollisuus postittaa kyselyä eteenpäin esimerkiksi oman työyksikkönsä muille työntekijöille. Ennen kyselyn lähettämistä eteenpäin teimme tiedustelun jokaiseen kolmeentoista kuntaan siitä, tarvitaanko tutkimustamme varten kunnista tutkimuslupia. Osa kunnista tarvitsi kirjallisen tutkimusluvan ja osa kunnista

antoi sen meille suullisesti tai sähköpostin välityksellä. Saimme kuitenkin luvan jokaisesta tutkimuskunnastamme toteuttaa kyselymme.

Harjoittelun alkaessa laadimme kyselylomakkeen ja saatekirjeen, jotka esittelimme työryhmän seuraavassa kokouksessa. Työryhmä kommentoi sekä kyselyä että saatekirjettä, minkä perusteella teimme muutamia tarkennuksia ja korjauksia. Lisäksi työryhmältä tuli ehdotus, että laatisimme kyselyn myös ruotsinkielisenä, jotta vastausprosentti kaksikielisissä kunnissa kasvaisi. Saatekirje (ks. liite 1) sisälsi vastausohjeet kyselyyn sekä työryhmän laatiman määritelmän siitä, mitä avoimen ja matalan kynnyksen palveluilla tarkoitetaan (ks. liite 1.1). Tehtyämme muutokset kyselyyn, testasimme sen toimivuutta ja ymmärrettävyyttä opiskelijatovereillamme ja lisäksi muutamille henkilöillä, jotka eivät edusta sosiaalia.

Lähetimme valmiin kyselyn yhteyshenkilöille torstaina 26.3 ja vastausaikaa oli maanantaihin 6.4 asti. Vastausajan päätyttyä huomasimme, että kolmesta kunnasta ei ollut tullut kyselymme yhtään vastausta. Lisäksi kahdesta kunnasta oli tullut kyselyyn ainoastaan yksi vastaus. 6.4. mennessä näiltä kunnilta saamamme vastausten määrä ei ollut analyysin kannalta riittävä. Meidän ei ollut mahdollista muodostaa kokonaiskuvaa Keski- ja Länsi - Uusimaan avoimen ja matalan kynnyksen palveluista, sillä osa kunnista puuttui tilastoista kokonaan.

Otimme vastausajan päätyttyä henkilökohtaisesti puhelimitse yhteyttä yhteyshenkilöihin niistä kunnista, joista oli tullut vain yksi tai ei yhtään vastausta. Kävi ilmi, että osa kuntien yhteyshenkilöistä ei ollut lähettänyt kyselyämme eteenpäin. Kaikki yhteyshenkilöt, joihin olimme yhteydessä, lupasivat hoitaa asian ja lähettää kyselyn eteenpäin vastattavaksi, joten pidensimme vastausaikaa 17.4 asti. Lopuksi vastauksia oli tullut jokaisesta kunnasta vähintään neljä kappaletta. Tämä mahdollisti sen, että kyselyn tuloksia oli mahdollista analysoida luotettavasti. Vastausprosentti kyselyssä oli hieman yli 30 prosenttia.

6 MÄÄRÄLLISEN KARTOITUKSEN TULOKSET

Keski-Uusimaan kunnista oli tullut monipuolisemmin vastauksia kyselyyn kuin Länsi-Uusimaan kunnista. Länsi-Uusimaalla pienempään vastausprosenttiin saattaa osaltaan vaikuttaa se, että Länsi-Uudellamaalla on meneillään kuntauudistus. Kuntauudistuksen johdosta vastaajien on saattanut olla hankalaa hahmottaa kunnan tarjoamia palveluja, sillä erilaisia palvelumuotoja ollaan yhdistämässä. Analysoidessamme tuloksia eri kuntien välillä ei löytynyt suurta hajontaa, kun taas Keski- ja Länsi-Uusimaan välillä oli selkeitä eroavaisuuksia. Eri kuntien välillä olevia eroavaisuuksia avoimen ja matalan kynnyksen palveluissa on erittäin vaikeaa analysoida, koska muutaman kunnan kohdalla kaikki kyselyn vastaajat ovat saman työsektorin edustajia. Tämän johdosta kuntakohtainen analyysi olisi epäpätevä. Alueellinen vertailu Keski- ja Länsi-Uusimaan kohdalla on mahdollista, sillä alueittain kyselyyn on vastannut jokaisen työsektorin edustajia.

Keski-Uudellamaalla eniten vastaajia oli varhaiskasvatuksen sektorilta kun taas Länsi-Uudellamaalla eniten vastauksia kyselyyn tuli sosiaalityön/ ennaltaehkäisevän sosiaalityön sektorilta. Kyselymme mukaan vaikuttaisi siltä, että Keski-Uudenmaan alueella on vähemmän perhekeskuksia kuin Länsi-Uudenmaan alueella. Keski-Uusimaan kerho- ja lapsiparkkitoiminta vaikuttaa olevan aktiivisempaa kuin Länsi-Uudellamaalla, sillä Keski-Uudellamaalla 16 vastaajaa ilmoitti kunnastaan löytyvän tämänkaltaista toimintaa, kun taas Länsi-Uudenmaan vastaajista ainoastaan 7 ilmoitti lapsiparkki- ja kerhotoiminnasta.

Keski-Uudenmaalla 19 vastaajaa ilmoitti kunnastaan löytyvän avointa päivähoitoa, kun taas Länsi-Uudellamaalla ainoastaan kymmenen vastaajaa ilmoitti kunnassaan järjestettävän avointa päivähoitoa. Ero on suhteellisen merkittävä, ja saattaa ainakin osaksi selittyä sillä, että Keski-Uudellamaalla oli enemmän vastaajia varhaiskasvatuksen sektorilta. Mahdollisesti tästä johtuen Keski-Uudenmaan vastaajat ovat maininneet useampia vertaistuen muotoja, joita kunnissa käytetään vanhemmuuden tukemiseen. Näitä olivat muun muassa erilaiset vertaistukitoimintaryhmät, kuten esimerkiksi vauvatreffit ja perhekahvilatoiminta. Länsi-Uudellamaalla järjestetään erilaisen kerhotoiminnan lisäksi esimerkiksi tukiperhekoulutusta.

Nuorten toiminnan osalta sekä Keski- että Länsi-Uusimaa ovat hyvin samankaltaisia siinä suhteessa, että kaikista kunnista löytyy nuorisotila tai nuorisotalo. Merkittävä eroavaisuus on Keski- ja Länsi-Uusimaan nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelupisteiden määrässä. 10 vastaajaa Keski-Uudenmaan alueelta mainitsi kunnistaan löytyvän jonkinlaisen mielenterveys- tai päihdepalvelupisteen, kun taas Länsi-Uudenmaan alueelta 4 vastaajaa mainitsi kyseistä avoimen ja matalan kynnyksen palvelua löytyvän. Länsi-Uusimaan vastaajat toivat voimakkaammin esiin aktiivisen katupartioiminnan.

Kyselymme perusteella näyttää siltä, että Länsi-Uudellamaalla ollaan huomattavasti aktiivisempia neuvolan perhetyön suhteen. Länsi-Uudellamaalla 17 vastaajaa mainitsi työmuotona neuvolan perhetyön, kun taas Keski-Uudenmaan vastaajista 12 mainitsi neuvolan perhetyön. Tämä eroavaisuus saattaa selittyä sillä, että perhetyötä kohdennetaan eri kunnissa eri toimijoille. Eräessä kunnassakin eräs vastaaja mainitsi, että neuvolan tehtäviin ei kuulu toteuttaa ennaltaehkäisevää perhetyötä, sillä kaupunki on määritellyt kaiken ennaltaehkäisevän perhetyön sosiaalipuolen tehtäväksi.

Kyselyn tulokset sekä perusopetuksen että toisen asteen opetuksen osalta olivat hyvin samanlaisia sekä Keski- että Länsi-Uusimaan alueella. Keski-Uudenmaan vastaajat raportoivat enemmän erilaisista käytössä olevista vertaisryhmätoiminnan muodoista. Keski-Uusimaalla nousi esiin kuraattorin ohjaamat tyttöryhmät sekä vertaissovittelu. Yksikään vastaajista ei vastannut työskentelevänsä toisen asteen opetuksessa, mutta sitä koskevaan kysymykseen oli tullut kuitenkin vastauksia. Vastausten perusteella Länsi-Uudenmaan alueella olisi enemmän koulupsykologeja toisen asteen oppilaitoksissa kuin Keski-Uudenmaan alueella.

Sosiaalityön ja ennaltaehkäisevän sosiaalityön sektorin vastauksista kävi ilmi huomattava ero Keski- ja Länsi-Uudenmaan välillä nuorten päihdekliniikkaa koskevan kysymyksen kohdalla. Länsi-Uudenmaan alueelta yksikään vastaaja ei ollut maininnut kunnastaan löytyvän nuorille tarkoitettua päihdekliniikkaa, kun taas Keski-Uudenmaan alueelta 11 vastaajaa mainitsi kunnastaan löytyvän päihdeklinikan.

Sekä Keski- että Länsi-Uusimaalla tehdään seurakunnan piirissä perhetyötä. Eroavaisuuksia alueiden välillä löytyy kuitenkin siinä, keille seurakunnan perhetyötä kohdistetaan. Esimerkiksi Keski-Uusimaalla raportoitiin olevan enemmän isä-lapsi –toimintaa sekä parisuhdetoimintaa kuin Länsi-Uudellamaalla. Länsi-Uudenmaan

vastauksissa tuli voimakkaammin esille äiti-lapsi –toiminta seurakunnan perhetyön muotona.

6.1 Kolmas sektori

Mannerheimin lastensuojeluliitto oli ylivoimaisesti näkyvin kolmannen sektorin toimija. Yhteensä 66 vastauksesta 43 vastaajaa oli vastannut, että kunnasta löytyy Mannerheimin lastensuojeluliiton tarjoamia palveluja. Näitä palveluita olivat muun muassa perhekahvilat, avoin päiväkotitoiminta, päiväkeskus, perhe- ja iltapäiväkerhot, lastenhoitajavälitys toiminta sekä eri tarpeisiin liittyvää vertaisryhmätoimintaa, kuten odottavien äitien vertaisryhmä ja erityislasten vanhempien vertaistukiryhmä. Muutamassa vastauksessa oli mainittu Mannerheimin lastensuojeluliiton järjestävän myös erilaisia tapahtumia, kuten nuorisokirppiksiä ja lapsiperheille suunnattuja tapahtumia ja retkiä. Yhdessä vastauksessa todettiin, että Mannerheimin lastensuojeluliitto on vasta aloittelemassa toimintaa lapsiperheille kunnassa, joten sisältöä ei vielä tiedetty.

Kyselyssämme seurakunta oli yhdistetty kolmannen sektorin tarjoamiin palveluihin. On olemassa erilaisia määritelmiä siitä, kuuluvatko seurakunnan palvelut kolmannen sektorin piiriin. Osa työntekijöistä saattaa mieltää seurakunnan osana kolmatta sektoria, kun taas osa saattaa mieltää seurakunnan itsenäiseksi, erilliseksi toimijaksi. Pohdimme saamiemme vastausten perusteella sitä, että moni ei mieltänyt seurakunnan palvelujen kuuluvan kolmannen sektorin palveluihin. Yllättävää oli, että vain 13 vastauksessa oli mainittu seurakunnan järjestämästä toiminnasta. Vastausten perusteella seurakunnat järjestävät monipuolista kerhotoimintaa, kuten äiti-lapsikerhoja, perhekerhoja, harrastekerhoja ja iltapäiväkerhoja sekä avointa toimintaa nuorille, parisuhderyhmiä, leirejä ja teemailtoja. Yhdessä vastauksessa mainittiin, että seurakunnan järjestämässä varhaisnuorten kerhossa käy sekä luterilaisia että muslimeja.

Neljässä vastauksessa oli mainittu 4H-järjestön toiminnasta. 4H on kansalaisjärjestö, jonka ydintehtävänä on tukea lasten ja nuorten tasapainoista kehitystä ja kasvamista vastuuseen edistämällä. 4H järjestää muun muassa kerhoja ja kesäleirejä.

Erityisesti 4H on aktiivinen ja tekee lasten ja nuorten osalta ennaltaehkäisevää työtä.

Länsi-Uudenmaan kaksikielisissä kunnissa kolmannen sektorin palveluita tarjoavista järjestöistä oli viidessä vastauksessa mainittu Folkhälsan ja kahdessa vastauksessa oli mainittu Barnavårdsföreningen i Finland rf. (Suomen Lastenhoitoyhdistys). Yhdistykset järjestävät muun muassa perhekahvila toimintaa, avointa päiväkotitoimintaa alle kouluikäisille, iltapäivätoimintaa koululaisille, ryhmätoimintaa sekä vanhempainkouluja.

6.2 Vapaa-aika

Vapaa-ajan palveluiksi suurin osa vastaajista mielsi kunnan ylläpitämät palvelut, kuten kirjaston, jäähallin ja uimahallin. Useassa vastauksessa oli mainittu myös musiikkiopistojen ja kansalaisopistojen tarjoamat palvelut. Eri urheilujärjestöjen toiminta nousi vahvasti esille. Mannerheimin lastensuojeluliiton toiminta myös vapaa-ajan palvelujen tuottajana nousi esille.

Varhaiskasvatuspuolella vapaa-ajan palveluja olivat muun muassa leikkipuistotoiminta, leikkikoulut, muksukerhotoiminta ja avoimet keskustelupiirit, joissa aiheena on esimerkiksi ”vanhemmuuden roolikartta”. Myös asiakkaiden omaehtoinen toiminta, kuten imetystukiryhmät ja ruokapiiri mainittiin.

Alakouluikäisten vapaa-ajan palvelut ja erityisesti iltapäivätoiminnan puute oli nostettu esiin eräässä vastauksessa. Vastaaja totesi, että 2.-6-luokkalaiset ovat niin sanottuja väliinpuotajia, joille ei ole tarjolla iltapäivätoimintaa. Tänä vuonna kyseisessä kunnassa on ensimmäistä kertaa järjestetty koulukerho, joka paikkaa toimintaa. Toinen mielestämme erittäin tärkeä ja moniammatillisuutta hyödyntävä vapaa-ajan palvelumuoto oli kouluikäisille kriisilapsille suunnatut ennaltaehkäisevät kerhot, joita yhdessä lastensuojelun ja perusopetuksen kanssa räätälöidään.

Eräs vastaaja oli pohtinut sitä, että lapsiperheille on tarjolla monipuolisesti vapaa-ajan palveluita, mutta sellaisia asioita, joita perheet voivat tehdä yhdessä on vähemmän. Yhdessä vastauksessa todettiin, että kunnasta löytyy monipuolista toimintaa, mutta

ongelmana on, miten kaiken saisi koottua yhteen. Kyseisessä työyksikössä käytetään työvälineenä harrastekansiota, jota päivitetään kaksi kertaa vuodessa.

Eräässä vastauksessa todettiin, että harrastusmahdollisuuksia on paljon, mutta ei tarpeeksi niitä ”hyvän olon” harrastuksia, joissa ei tarvitse kilpailla. Vastaja totesi myös kunnan ja seurakunnan tarjoaman nuorisotyön keskittyvän keskustan alueelle, mikä rajaa pois kylillä asuvia nuoria.

6.3 Työmuotoja

Muutamassa vastauksessa oli mainittu Päihdepysäkin toiminnasta ja sen toimivuudesta.

Päihdepysäkki on erinomainen esimerkki asiakaslähtöisestä toiminnasta, jonne esimerkiksi nuori voi tulla toisen nuoren kanssa. Päihdepysäkillä on käytettävissä nuorisopsykiatrasta osaamista. Päihdepysäkki on ottanut vanhemmat mukaan toimintaan ja yhteistyö lastensuojelun sekä muiden tahojen kanssa on toiminut.

Käytössä vain Päihdepysäkin palvelut, jotka ovat riittämättömät olosuhteisiin nähden. Avun tarvitsijoita olisi enemmän ja matalankynnyksen paikkoja tulisi kaupungissa lisätä.

Vaikuttaakin siltä, että Päihdepysäkki on osoittautunut hyvin toimivaksi avoimen ja matalan kynnyksen palveluksi, joskaan se ei pysty vastaamaan kaikkien apua tarvitsevien nuorten tarpeisiin kunnissa.

Osa vastaajista ilmaisi, että kunnat järjestävät palveluja, mutta palvelujen toteuttamista vaikeuttavat erilaiset aika- ja raha- ja henkilöstöresursseihin liittyvät ongelmat.

A-klinikan yhteydessä toimii Nuorisoasema, jossa resurssit kuitenkin aivan liian vähäiset nuorten päihdepalvelujen toteuttamiseen.

Nuorten työpajatoiminta oli avoimen ja matalan kynnyksen työmuoto, jonka usea vastaaja mainitsi. Nuorten työpajoihin on mahdollista tulla ilman lähetettä. Nuorten

työpaja on jalkautunut moniin toimintoihin ja on mukana erilaisissa työryhmissä. Esimerkiksi lastensuojelutyössä monessa yhteistyöverkostossa on mukana nuorten koulutus- ja työneuvoja. Päihdetyön kanssa tehdään yhteistyötä niin, että nuorelle voidaan hakea tukea ja päinvastoin päihdepuolelta haetaan tukea työpajan palveluista. Vuorovaikutus yhteistyökumppaneiden kanssa on tehtyjen toimintapolkujen takia harjaantunutta ja nuoren ei tarvitse juosta palvelusta toiseen.

Yhdessä kunnassa toimii Nuorten tuki- ja neuvontakeskus Linkki, joka tarjoaa yksilöohjausta ja neuvontaa, palveluohjausta ja nivel vaiheen tukemista moniammatillisessa verkostossa. Useassa vastauksessa oli mainittu erilaiset nuorisotoimen katupartiot.

Erään kunnan vastauksissa mainittiin vanhempainkahvilatoiminta, jossa keskustellaan kerran kuussa nuoruuteen liittyvistä teemoista paikallisten työntekijöiden kanssa. Vanhempainkahvilatoiminnan kautta on mahdollista saada palveluohjausta sekä apua oikeanlaisen tuen löytämiseen oman lapsen tilanteessa. Vanhempainkahvilassa on käytettävissä ehkäisevän päihdetyöntekijän tuki sekä nuorille että vanhemmille ilman lähetettä.

Eräs kunta tarjoaa usein niin sanottujen ”väliinputoajien” asemaan joutuville 5. ja 6. luokkalaisille VARNU-toimintaa, jonka tavoitteena on tarjota nuorisotaloissa aikuisen ohjaamaa tekemistä ja mahdollisuus tavata kavereita turvallisessa ympäristössä.

Usea vastaaja mainitsi, että kunnissa on panostettu moniammatillisuuteen ja sen kehittämiseen. Erääseen kuntaan on järjestetty moniammatillinen yhteistyö- ja keskustelufoorumi, jonka kautta on mahdollista jakaa mielipiteitä ja tietoutta. Eräs kunta on järjestänyt koulupäivystystä, jossa kunnan yläkouluissa käy nuorisotyöntekijä säännöllisesti tapaamassa sekä henkilökuntaa että oppilaita. Koulupäivystys –toiminnan tarkoituksena on kohdata laajempi joukko nuoria sekä lisätä yhteistyötä koulujen kanssa.

Muutama vastaaja mainitsi kunnassaan järjestettävän ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen tukeen painottuvaa työtä, kuten esimerkiksi parisuhderyhmiä. Käsikynkkäryhmiä oli muutamassa kunnassa ja niitä järjestetään silloin, kun tarvitaan vahvistusta vanhemman ja lapsen vuorovaikutukseen. Debis ryhmät, perhekoulu ja tyttöryhmät tarjoavat apua, kun ongelmat ovat jo tunnistettuja.

Käsikynkkäryhmien kasaan saaminen, aikataulujen sovittaminen ja sopivien ohjaajien löytäminen on ollut haasteellista.

Kyselymme perusteella vaikuttaa siltä, että ongelmana on se, että erilaisia matalan kynnyksen palveluja on olemassa, mutta kaikki perheet ja erityisesti riskiperheet eivät niitä käytä. Eräessä kunnassa neuvolan perhetyötä ei tehdä lainkaan ja sosiaalipuolen tehtävänä on hoitaa ennaltaehkäisevä perhetyö. Vaikuttaakin siltä, että todellisen avun tarpeessa olevat perheet eivät ohjaudu palvelujen piiriin.

7 MATALAN KYNNYKSEN TOIMINTAMALLIEN KEHITTÄMINEN ”TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUKSIA JA IDEOITA TOIMINNAN KEHITTÄMISEEN”

Määrällisen kartoituksen lisäksi tutkimukseemme kuului laadullinen tutkimusosio. Laadullisen tutkimuksen tutkimuskysymykseksi hahmottui ”Miten kuntien työntekijät kehittäisivät avoimen/matalan kynnyksen palveluita?”. Kyselylomakkeeseen laitettiin avoimeksi kysymykseksi ” Miten mielestäsi kuntasi lasten, nuorten ja lapsiperheiden avoimen/ matalan kynnyksen palveluja tulisi kehittää? (ideat ja uudet työmallit).

7.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja aineiston analysointi

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan Hämäläisen (1987) mukaan erotella ”laadullisen aineiston käsittely” sekä ”aineiston laadullinen käsittely”. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on muun muassa tutkittavien näkökulma, harkinnanvarainen otanta, aineiston laadullinen analyysi sekä tutkijan asema aineiston käsittelijänä ja analysoijana. Myös tutkijan osallistuvuus on usein keskeistä laadullisessa tutkimuksessa, mutta ei kuitenkaan välttämätöntä. (Eskola & Suoranta 1998, 13, 15, 16.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus tehdä yleistettäviä päätelmiä, sen tarkoituksena on ymmärtää tutkittavaa kohdetta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa lähdetään usein analysoimaan aineistosta käsin ilman ennakoasettamuksia, jolloin on tärkeää suunnitella aineiston rajausta siten, että sen analysointi on järkevää. Laadullisen aineiston tyypillinen ongelma on, että aineistossa riittäisi analysoitavaa loputtomiin. (Eskola & Suoranta 1998, 19; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 181.)

Laadullisessa analyysissä aineistoa tarkastellaan aina vain tietyistä teoreettis-metodisista näkökulmista, joka on teoreettisen viitekehyksen kannalta olennaista. (Alasuutari 1999, 40.) Laadullisessa analyysissä aineistoon on tarkoitus luoda selkeyttä ja siten tuottaa tietoa tutkittavasta asiasta. Aineisto pyritään tiivistämään sen sisältämää informaatiota kadottamatta. (Eskola & Suoranta 1998, 137.) Aineiston

pelkistämisen aloitin käymällä aineistoa läpi useaan kertaan. Päätin jaotella vastauksia kolmen otsikon alle, jotka olivat: alle kouluikäiset, kouluikäiset, nuoret ja muut. Näin aineiston luku selkiytyi hieman. Luin laadullisen aineiston käsittelyyn ja analysointiin ohjeita alan kirjallisuudesta ja lisäksi minulla oli siitä jo hiukan kokemusta oman opinnäytetyöni tekemisessä. Kävin jokaisen aineiston ryhmää läpi useita kertoja ja sieltä alkoi hahmottua otsikoita, joiden alle pystyin sijoittamaan lähes kaikki vastaukset. Näin teemat alkoivat hahmottua.

8 LAADULLISEN TUTKIMUKSEN TULOKSET

8.1 Peruspalvelut turvattava

Yksi sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteista on pystyä takaamaan yhdenvertaiset palvelut kaikille suomalaisille. Tavoite voidaan saavuttaa, kun kuntarakennetta uudistetaan ja rahoituspohjaa vahvistetaan, kuntien yhteistyötä tiivistetään ja palveluverkon kattavuus varmistetaan. Vuonna 2007 tuli voimaan kunta- ja palvelurakenneuudistusta koskeva lainsäädäntö. Tämä uusi puitelaki velvoittaa kuntia järjestämään terveys- ja sosiaalipalvelut koko väestölle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008.)

Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen tavoitteena sosiaali- ja terveydenhuollossa on terveyden, hyvinvoinnin ja sosiaalisen turvallisuuden edistäminen. Uudistuksen tarkoituksena on taata yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille kansalaisille. Tämä edellyttää kuntarakenteen muutoksia ja kuntien yhteistyön lisäämistä. Vaikka palveluiden järjestämisvastuu laajenee, niin lähipalvelut turvataan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 2.)

Yhtenä PARAS – hankkeen tavoitteena on toimintatapojen uudistus. Jotta voitaisiin taata kaikille yhdenvertaiset palvelut, täytyy sosiaali- ja terveydenhuollon tuottavuutta ja tehokkuutta parantaa. Tämä haaste on myös useilla muillakin aloilla. Uudistustyössä hyödynnetään muun muassa uutta teknologiaa, tietojärjestelmiä kehittämällä ja potilas- ja asiakastietojärjestelmiä uudistamalla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007, 6.)

Tosiasiahan on, että sosiaali- ja terveysalalla työnkuormittavuus on keskimääräistä mittavampaa. Työntekijöiden vaihtuvuus ja pula sijaisista lisäävät vain sitä. Hyvin monet kyselyyn vastanneet toivat esille kyselyssä resurssien lisäämisen tarpeen, kun kysyttiin, että miten palveluita tulisi kehittää. Jotkut vastaajista toivoivat vauvaperhetyötä, jotkut lapsiperheiden kotipalvelua. Monessa vastauksessa toivottiin myös nimenomaan peruspalveluiden toimivuuden turvaamista, hyvää saatavuutta ja maksuttomuutta.

Lapsiperheiden kotipalvelun saanti riittäväksi

Saatavuus on taattava kaikille riippumatta esim. asuinpaikasta.

*Enemmän palveluita äideille/isille jotka hoitavat lapsiaan kotona.
Enemmän tukea vanhemmuuteen.*

8.2 Moniammatillinen yhteistyö –avain palveluiden kehittämiseen?

Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveysalalla on yhteistyötä eri asiantuntijoiden työskentelyä, jossa pyritään huomioimaan asiakkaan kokonaisuus. Sen tavoitteena on yhdistää asiantuntijoiden tiedot ja taidot ja näin palvella asiakasta mahdollisimman hyvin. Jaakko Seikkulan ja Tom Arnkilin (2005) mukaan moniammatillinen yhteistyö on parhaimmillaan, kun asiakas saa asiantuntija-apua ja palvelua asiansa osaavilta ammattilaisilta. (Isoherranen 2005, 14; Seikkula& Arnkil 2005, 8-9.)

Moniammatillinen yhteistyö on haasteellista ja vaatii työntekijöiltä kykyä toimia erilaisissa työryhmissä yli ammatillisten rajojen. Työntekijän on tärkeää tiedostaa oma ja muiden osaaminen, jotta voisi suhteuttaa ammatillisen osaamisensa laajempaan kokonaisuuteen. Kyse on oman erityisosaamisensa tuomisesta moniammatillisen työryhmän käyttöön. (Karila & Nummenmaa 2001, 30-34.)

Useissa vastauksissa tuli esille yhteistyön lisääminen tarve eri sektorien välillä. Moniammatillinen yhteistyö ja sen kehittäminen on yksi keskeisimmistä haasteista aloilla, joilla työskennellään ihmisten parissa. Kyselyssä toivottiin työntekijöiden jalkautumista esimerkiksi avoimiin päiväkoteihin ja perhekeskuksiin. Yhteistyön kehittämistä toivottiin perustason ja lastensuojelun välille, jotta hoitoketju ja tuki onnistuisivat mahdollisimman hyvin. Lisäksi moniammatillisen yhteistyön rajapintaan toivottiin ”pelisääntöjä”, jotta kehittämistyö olisi helpompaa.

moniammatillisen yhteistyön rajapintaan tarvitaan työntekijöiden välille yhteistyön pelisääntöjä sekä asiakkaiden osallisuuden vahvistamista

Perustason työntekijöiden ja lastensuojelun välisen yhteistyön kehittäminen siten, että lastensuojelun asiakkaaksi joutunut

nuori/perhe saa myös vahvaa tukea arkiympäristössään perustason työntekijöiltä avoimuutuksena tukikeinoina

Muutamassa vastauksessa tuotiin myös esille toimintojen keskittäminen, jotta palvelut voisivat täydentää ja tukea toisiaan. Tämä lisäisi myös moniammatillista yhteistyötä. Monet eri sektorit tekevät päällekkäistä työtä tietämättä toisistaan. Lisäksi esille tuli näkökulma, että palveluiden kehittämistä tulisi myös suunnitella yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Kaikkien toimijoiden tulisi lyödä” hynttyyt yhteen” palveluja suunniteltaessa

Verkostoyhteistyö muiden toimialojen kanssa

Yhteistyötä päättäjien, virkamiesten, kuntalaisten ja yleishyödyllisten yhdistysten välillä voidaan aina kehittää

8.3 Perhekeskusmalli

Perhekeskustoiminnan lähtökohtina ovat lasten ja vanhempien tarpeet sekä moniammatillisuus. Tavoitteena on edistää ja mahdollistaa perheiden sosiaalisten verkostojen ja vertaistoiminnan syntymistä alueella. Työntekijäverkostoon kuuluvat alueen eri alojen asiantuntijat yli hallintokuntien ja tämä mahdollistaa moniammatillisuuden. Toiminnassa on lisäksi olennaista seurakuntien ja kansalaisjärjestöjen osallistuminen toimintaan tasavertaisina palveluntarjoajina. (Pietilä-Hella 2006, 65.)

Vanhempien kynnys hakea apua ja tukea on madaltunut perhekeskusten myötä. Vanhemmat kokevat myönteiseksi sen, että perhevalmennuksessa tutustuu kunnan ja eri yhteistyötahojen työntekijöihin ja heidän tarjoamiin palveluihin. Tuen hakemisen ehtona kuitenkin on, että perhetyötä on saatavissa. Tällä hetkellä perhetyön saannin mahdollisuudet ovat olemattomat. (Pietilä-Hella 2006, 71.)

Hyvin monessa vastauksessa tuli ilmi, että perhekeskusmallilla on kysyntää. Joissain kunnissa sitä on jo olemassa ja samanlaista työskentelymuotoa kaivattiin lisää. Osassa kunnista taas perhekeskusmallinen työskentely puuttui kokonaan. Jo perhekeskuksista yleensä saisi hyvin monenlaista tutkimustietoa ja niiden toimintamalleja on yhtä monta kuin kuntiakin. Joka tapauksessa lisää avointa toimintaa pienten lasten perheille kaivattiin lähes jokaisessa kunnassa. Yhteistyötä kolmannen sektorin, koulujen ja päiväkotien kanssa haluttiin tiivistää.

Perhekeskuksen saaminen: yhden luukun periaate, josta kaikki tarvittavat palvelut voidaan saada samasta paikasta

Perhekeskustoimintaa kaikkiin kunnan taajamiin Kellokosken mallin mukaisesti. Perhekeskustoimintaa avoimen päiväkodin alle

8.4 Vertaistuki –apu moneen vaivaan

Lapsiperheillä ei useinkaan ole kattavaa sosiaalista verkostoa. Uudet vanhemmat jäävät liian usein yksin kaikkine kysymyksineen ja tuen tarpeineen. Aikaisemmin lasten kasvatukseen ja hoitoon liittyviin ongelmiin nuoret vanhemmat saivat vastauksia omilta vanhemmilta ja isovanhemmilta. (Viljamaa 2003, 24.)

Vertaistuesta on kotimaisten ja ulkomaisten tutkimusten mukaan kiistatonta hyötyä monille perheille. Erityisesti siirtymäkausina kuten vauvan synnyttyä tai raskausaikana ryhmämenetelmät voivat olla jopa yksilömenetelmiä hedelmällisempiä. Pienryhmissä vanhemmat voivat saada käytännöntietoa, joka auttaa hahmottamaan ja jäsentämään omaa elämäntilannetta sekä selvittämään käytännön pulmia. Tällaista käytännönläheistä ja kokemuksellista tietoa tarvitaan ammattilaisten antaman tiedon lisäksi. Ryhmissä solmitut uudet ihmissuhteet kasvattavat sosiaalista tukiverkostoa. Vertaisryhmät ovat kasvattaneet äitien voimavaroja selvitä arjesta ja tuoneet iloa ja mielihyvää arkeen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 113.)

Jossakin vastauksissa tuli ilmi, että kunnassa ei ole mitään paikkaa, missä vanhemmat voisivat tavata toisiaan. Vertaisryhmätoimintaa haluttiin kehittää ja lisätä. Vertaisryhmiä olisi hyvä olla monenlaisia, suljettuja ja avoimia. Muutamassa

vastauksessa tuli esille näkökulma: kuinka saada syrjäytymisvaarassa olevat perheet mukaan toimintaan. Tätä kysymystä voisi miettiä työryhmässä ja siinä riittäisi haastetta.

vertaisryhmätoimintaa tulisi kehittää, erityisesti syrjäytymisvaarassa olevat perheet tulisi saada mukaan toimintaan

Kunnalla olisi hyvä olla edes kerran viikossa auki joku paikka mihin vanhemmat voisivat tulla ja olla muiden vanhempien kanssa.

Mielestäni perheiden verkostoitumista tulee tukea ja laittaa työntekijävoimin alkuun, mutta tavoitteena on, että tätä kautta perheet jatkaisivat oma toimista verkostoitumista, kun suhteita on autettu alkuun.

8.5 Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen

Lasten ja perheiden lisääntynyt tuentarve on lisännyt kiinnostusta varhaisen tuen ja puuttumisen kehittämiseen. Varhaisen tuen käsitettä on käytetty ainakin päihdehuollossa, opetuksessa ja lapsi- ja nuorisotyön alueella. Varhaisen puuttumisen on kuvattu olevan työtä ennaltaehkäisevän työn ja korjaavan työn välimaastossa. Helsingin kaupungin sosiaaliviraston Varhainen puuttuminen työmallina -muistiossa varhainen puuttuminen määritellään joko lapsen ensimmäisiin elinvuosiin kohdistuvana toimintana tai toimintana, jossa ongelmaan tartutaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhainen puuttuminen voi myös tarkoittaa toimintaa, jolla pyritään ehkäisemään ja helpottamaan riskitilanteissa olevien lasten ja heidän perheittensä ongelmia varhaisessa vaiheessa. (Tapola 2003, 5.)

Perhetyö voidaan jakaa ennaltaehkäisevään perhetyöhön, johon kuuluu kotipalvelun, neuvolan ja päivähoiton toteuttama perhetyö sekä lastensuojelun perhetyöhön. Vauvaperhetyö on uusi käsite suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Se on luonteeltaan ennaltaehkäisevää työtä. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 32.) Vauvaperhetyön tavoitteena on vanhemmuuden ja kiintymyssuhteen tukeminen. Vauvaperhetyö kohdistuu aikaan jolloin vauvan ja vanhemman välinen kiintymyssuhde syntyy. (Korhonen & Sukula 2004, 34.)

Perhetyön määrärahoja on leikattu 1990-luvun laman jälkeen. Yleensä perhetyöstä puhutaan vasta silloin, kun ongelmat ovat jo niin suuria, että lasten huostaanottoa harkitaan. Lapsiperheet saavat hyvin harvoin apua kotiinsa esimerkiksi lastenhoitoon tai kotitöihin. Kotikäyntien määrä on jatkuvasti vähentynyt. Noin kaksi kolmasosaa neuvolan terveydenhoitajista tekee kotikäynnin jokaisen vastasyntyneen perheeseen. (Hakulinen-Viitanen, Pelkonen & Haapakorva 2005, 4.)

Ennaltaehkäisevän työn kehittäminen nousi aineistosta yhdeksi selkeäksi teemaksi. Perhetyötä haluttiin kehittää ennaltaehkäisevämpään suuntaan. Apua haluttaisiin antaa jo kun ongelmat ovat vielä pieniä. Ongelmat lähtevät kasautumaan pikkuhiljaa ja varhaisen tuen avulla voitaisiin säästyä isommilta ongelmilta ja ehkä jopa lastensuojelun tarpeelta. Neuvolaan kaivattiin perhetyötä ja vauvaperhetyötä. Ennaltaehkäisevän perhetyön mallia ollaan kokeilemassa ainakin Vihdissä.

Vakiinnuttaa ennaltaehkäisevälle puolelle toimintamalleja: tukea sekä mahdollistaa ryhmätoimintaa (vertaistuki) ja sen kehittämistä

Perhetyön kehittäminen ennaltaehkäiseväksi työksi siten, että apua saadaan jo varhaisessa vaiheessa. Vanhempien tueksi kotiin mieltämään kasvatukseen liittyviä arkipäivän asioita ennen kuin ollaan jo monenlaisissa ongelmissa.

Ennaltaehkäiseviin perhepalveluihin tulisi kohdentaa huomattavasti enemmän resursseja, sillä pitkällä tähtäimellä säästöt näkyvä korjaavien palveluiden vähenemisenä.

8.6 Nuorten matalan kynnyksen palvelut

Vastauksissa tuli esille, että useisiin kuntiin kaivattaisiin matalan kynnyksen nuorisokeskuksia, joissa palveltaisiin nuoria kokonaisvaltaisesti päihde- ja mielenterveysasioissa. Osassa Keski- ja Länsi – Uusimaan kunnissa on erilaisia nuorten matalan kynnyksen palvelukeskuksia esimerkiksi Keravalla ja Järvenpäässä on Keski – Uudenmaan päihdepysäkit. (Keski – Uusimaan päihdepysäkki 2009.) Lisäksi Lohjalla toimii nuorten tuki- ja neuvontakeskus Linkki, joka tarjoaa yksilöohjausta ja neuvontaa, palveluohjausta ja nivel vaiheen tukemista moniammatillisessa verkostossa. Monissa kunnissa toimii myös nuorisotoimen katupartioita.

Matalan kynnyksen nuorisokeskus palvelemaan nuoria kokonaisvaltaisesti päihde- ja mielenterveysasioissa.

Myös kouluikäisten kohdalla yhdeksi keskeiseksi teemaksi nousi ennaltaehkäisevän työn lisäämisen tarve. Erityisesti murrosikäisten lasten vanhemmille kaivattiin tukea. Koettiin, että ennen tilanteen kriisiytymistä on vaikea saada tukea mistään. Lisäksi muutamassa vastauksessa toivottiin ennaltaehkäisevää päihdetyötä sekä vahvaa tukea alakouluikäisten päihdekokeiluihin puuttumiseksi. Kyselyyn osallistuneista kunnista ainakin Mäntsälässä on käytössä ennaltaehkäisevän päihdetyön malli ja kuntaan on palkattu ehkäisevä päihdetyöntekijä. Mäntsälässä on myös käytössä vanhempainkahvilatoiminta nuorten vanhemmille, jossa vanhempien on mahdollisuus keskustella ja saada vertaistukea.

ehkäisevä päihdetyö, johon kuuluu koulujen päihdekasvatus

*vahvaa tukea alakouluikäisten päihdekokeiluihin puuttumiseksi –
opettajille tueksi esim päihdetyötä, tukea lapselle ja työkaluja
vanhemmille*

8.7 Resursseja koulun oppilashuoltotyöhön

Koulun perustehtävä on opetustyö, mutta sillä on myös suuri vaikutus lapsen ja nuoren kasvuun ja kehitykseen. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat, oppimisvaikeudet ja päihteiden lisääntynyt käyttö on aiheuttanut viime vuosina erityistä huolta. Kouluikässä alkava syrjäytyminen tulee ensimmäisenä näkyviin oppimis- ja sopeutumisvaikeuksina ja lisääntyvinä poissaoloina koulusta. Koululain muutoksen perusteluissa korostetaan lasten ja nuorten kehitykseen liittyvien ongelmien ennaltaehkäisyä, varhaista puuttumista sekä psyykkisen ja fyysisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä. (Pesonen 2006, 79-88.)

Oppilashuollon keskeisenä tavoitteena on luoda turvallinen ja terve oppimisympäristö sekä edistää työyhteisön hyvinvointia. Kouluterveydenhuollon tavoitteena on

puolestaan turvata jokaisen lapsen ja nuoren terve kasvu ja kehitys. Koulujen henkilökunnan määrästä on olemassa valtakunnallisia suosituksia, jotka harvoin toteutuvat. Esimerkiksi jokaista peruskoulun kouluterveydenhoitajaa kohden tulisi olla enintään 600 oppilasta. (Pesonen 2006, 79-80; Stakes 2008.) Koulukuraattoreiden määrä kunnissa vaihtelee 150 oppilaasta 5000 oppilaaseen. Kunnilla on erilaisia epävirallisia suosituksia koulukuraattoreiden oppilasmäärien kohdalla, pääkaupunkiseudulla se on 800 oppilasta yhtä kuraattoria kohden. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2006.)

Kyselyssä nousi esille perushenkilökunnan lisäämisen tarve erityisesti koulumaailmassa. Koulu on oiva toimintaympäristö kehittää palveluja, koska kaikki lapset käyvät peruskoulua. Koulukuraattoreita ja koulupsykologeja toivottiin lisää useassa vastauksessa.

Enemmän kuraattoreita ja koulupsykologeja tukemaan lapsia, nuoria ja heidän perheitään

Riittävästi perushenkilökuntaa esim. kuraattorit, sosiaalityöntekijät

Ehdotuksena koulutyön kehittämiseksi tuli, että kouluihin tulisi saada moniammatillisempaa ilmettä palkkaamalla esimerkiksi nuorisotyöntekijöitä nuorten ja opettajien tueksi. Jonkin verran on kokeiltu sosionomien palkkaamista kouluihin ja heidän keskeistä osaamistaan on juuri ennaltaehkäisevä työote sekä oppilaiden arjen tukeminen. (Pesonen 2006, 88.) Kyselyssä ilmeni myös, että tarvetta olisi vahvalle tuelle sekä lapsille että vanhemmille siirtymävaiheisiin, kuten yläkouluun siirtymisen tueksi.

Kaikkiin yläkouluihin nuorisotyöntekijä ja oppimisvalmentaja pysyväksi lisäresurssiksi.

Kouluille moniammatillisempaa ilmettä esim. nuorisotyötä nuorten ja opettajien tueksi, erilaisten ryhmien kautta nuorten hyvinvointiin vaikuttamista (esim. tukiklubitointa)

Vahva tukipaketti siirtymävaiheisiin lapsille ja vanhemmille esim. yläkouluun siirtymisen tueksi

8.8 Etsivä nuorisotyö ja koulupudokkaat

Etsivä nuorisotyö on erikoisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla nuorten keskuudessa läsnä ja tarjota nuorille mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Sen tavoitteena on neuvoa ja ohjata nuoria heitä askarruttavissa kysymyksissä. Tarvittaessa nuoria ohjataan erilaisten palveluiden piiriin. Etsivän nuorisotyön ensisijainen tavoite on tavoittaa niitä nuoria, jotka tarvitsevat tukea palveluiden piiriin hakeutumisessa tai ovat vaarassa syrjäytyä. (Opetusministeriö 2009.) Vastauksista ilmeni, että etsivää ja jalkautuvaa nuorisotyötä haluttiin lisätä ja kehittää.

Etsivän työn kautta palvelun kehittäminen. Ennaltaehkäisevästi pitäisi nuoret tavoittaa.

Peruskoulusta putoaa vuosittain useita satoja nuoria erilaisten ongelmien takia. Koulupudokkaita ovat sellaiset ihmiset, joilla peruskoulun päästötodistus on jäänyt toistaiseksi saamatta. (Rajala 2004.) Useissa vastauksissa toivottiin keinoja ja resursseja koulupudokkaiden löytämiseksi ja ohjaamiseksi. Yhdessä vastauksessa ehdotettiin koulupudokkaiden ja alle 17-vuotiaiden toimeettomien nuorten palveluohjausta. Eräs vastaaja ehdotti, että koulunsa päättävälle voitaisiin järjestää tukineuvontaa, jossa pudokkaat saataisiin takaisin opintopolulle.

Koulupudokkaihin tarttuminen ja heidän tavoittaminen – mahdollisuus ohjata esim. työpajatoimintaan

Koulupudokkaiden ja alle 17 – vuotiaiden nuorten peruskoulun päättäneiden nuorten palveluohjaus.

8.9 Uusia kehityskelpoisia ideoita –neuvolan toimintojen laajentaminen

Vastauksista nousi myös uusia ideoita. Vastauksissa ehdotettiin avoneuvolatoimintaa, ryhmäneuvoloita sekä netin hyödyntämistä neuvontapalveluna. Puhelinneuvontaa ehdotettiin ennaltaehkäisevän työn muodoksi.

Avoneuvolatoiminta: ilman ajanvarausta tietty päivä ja kellonaika

Kaksi vastaajaa esitti idean, että neuvolatoiminta jatkuisi siihen asti, kunnes lapsi täyttää kahdeksantoista. Nurmijärvellä on ollut tällainen työmuotokäytössä jo jonkin aikaa. Nuorisoneuvola toiminta Nurmijärvellä on tarkoitettu 12 – 20 vuotiaille nuorille ja toiminta perustuu terveydenhoitajan tarjoamaan ohjaukseen ja palveluihin. Paikalle voi mennä myös ilman ajanvarausta.

Perheneuvolan ja lastenneuvolan välimuoto, jossa kaikki koululaisten perheet kävisivät perheenä min. kerran vuodessa päivittämässä tilannetta ja saisivat tarvittaessa lisää tuke vanhemmuuteen.

Olen kuullut monen vanhemman kaipaavan neuvolaa lapsen täytettyä kuusi vuotta. Intensiivisempää toimintaa niille perheille, joiden tarpeet on nähty suuremmiksi jo lastenneuvola-aikana, ja vähemmän niille, joiden asiat ovat hyvin. Toiminta jatkuu kunnes lapsi täyttää 18.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

9.1 Määrällisen kartoituksen johtopäätökset

Kyselyssä nousi esiin se, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset eivät ole tarpeeksi tietoisia siitä, mitä avoimen ja matalan kynnyksen palveluilla tarkoitetaan. Avoimen ja matalan kynnyksen toimintamallien kehittämisen –työryhmässäkin käytiin useita keskusteluja siitä, kuinka kyseiset palvelut tulisi määritellä ja rajata. Kyselyn lopussa olleessa palauteosiossa useat vastaajat totesivat, että kyselyyn oli hankalaa vastata muun muassa sen takia, että tietoa palveluista on liian vähän.

Tämän kartoituksen perusteella vaikuttaa siltä, että kaikilla alan ammattilaisilla ei ole tarvittavaa tietoa ohjata asiakkaitaan muiden kuin oman työsektorinsa palveluiden piiriin.

vaikeita kysymyksiä = ei tarpeeksi tietoa itsellä?.

Tiedon puute muista kuin oman työsektorin tarjoamista palveluista olikin eräs hyvin selkeästi esiin nouseva ammattilaisten mainitsema huolenaihe. Oma tietämättömyys aiheutti osassa vastaajissa selkeää ärtymystä kun taas toisissa vastaajissa oma tietämättömyyden ja riittämättömyyden tunne sai vastaajan selvittämään oman kuntansa tarjoamia avoimen ja matalan kynnyksen palveluita tarkemmin.

Huomasin, että kunnan tarjoamat palvelut eivät ole itselleni todellakaan selvillä.

Mielestäni monenlaista on suunnitteilla ja kaikesta minulla ei ole tietoa, joten aion tutkia kunnan nettisivuja tarkemmin kyselyn pohjalta.

Kysely herätti tarpeen ottaa paremmin selville oman kaupungin mahdollisuuksista, jotta voin tarjota niitä myös omalle asiakaskunnalle.

Palveluohjauksen kannalta olisikin hyvin olennaista, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla olisi tarvittava tuntemus oman alansa, eikä vain oman työsektorinsa tarjoamista palvelumuodoista.

Useat vastaajat mainitsivat vastauksissaan resurssien vähyden tai jopa resurssien olemattomuuden. Erityisesti huolta esiintyi aikaan, rahaan ja henkilöstään liittyvien resurssien vähydestä. Työntekijät joutuvat vastaamaan useisiin erilaisiin kyselyihin, eivätkä he aina ole selvillä siitä, mihin kaikilla kyselyillä pyritään.

Hieman epäilevällä mielellä vastaan. Kyselyjä on paljon ja sitten niistä vedetään johtopäätöksiä ja tarjotaan koulutusta ja uutta työtettä ihmisille, jotka kokevat etteivät ehdi prosessoida entisiäkään.

Perheneuvola alimiehitetty ja tukossa, min. 6 kuukauden jonot. Ennaltaehkäisevä perhetyö toimii hyvin, mutta resurssit aivan liian vähäiset. Lastensuojelu toimii osin todella huonosti, monet kriisilapset suorastaan heitteillä. Terveystoimijat ja koulukuraattorit todella tärkeitä, mutta resurssit riittämättömät. Terveyskeskuspsykologit loistavia, mutta täysin alimitoitettut resurssit. Väestövastuu naurettavan suuri. Psykologien aika menee testaamisiin ja lausuntojen kirjoittamisiin sekä oppilashuoltopalaverihin; lapsen ja nuoren juuri tämän hetkiseen hätään ja tuen tarpeeseen psykologit eivät pysty vastaamaan.

Kyselymme perusteella vaikuttaa siltä, työntekijöiden uupumus ja skeptinen asenne koko ajan vaadittavia muutoksia kohtaan aiheuttaa ahdistusta ja monet kokevat koulutusten vievän suuresti aikaa perustyöltä asiakkaiden parissa.

Usea vastaaja mainitsi huolensa siitä tosiasiaista, että jopa avoimen ja matalan kynnyksen palveluissa, joiden piiriin pitäisi olla hyvin vaivatonta päästä, ovat pitkät jonot. Avuntarvitsijoita on huomattavasti enemmän kuin resursseja tarjota apua ja tukea.

Jotta toimintaa pystyy kehittämään ja uusia toimintamalleja kokeilemaan, tarvitaan lisää RESURSSIJA joka sektorille. Asiakkaan ei pitäisi joutua odottamaan viikkoja/ kuukausia.

Turhautumista syntyy, kun hyviä ideoita ei pysty toteuttamaan resurssipulan takia..

Sekä kyselyn vastauksista että avoimen ja matalan kynnyksen toimintamallien kehittäminen –työryhmältä saatujen tietojen mukaan on ongelmallista, kuinka hyviä kehittämisideoita saataisiin vietyä johtotason tietoisuuteen. Ongelmana on se, kuka tietoa johtoryhmille vie ja kuinka johtotason henkilöstö saataisiin kiinnostumaan uusista kehittämisideoista.

9.2 Laadullisen tutkimuksen johtopäätökset

Vastauksissa painottui selkeästi enemmän alle kouluikäisten palveluihin liittyvät vastaukset. Tämä johtuu osaksi siitä, että yli puolet vastaajista olivat varhaiskasvatuksen puolella työskenteleviä. Kysely myös osoittaa sen, että varhaiskasvatuksen palveluista tiedetään enemmän kuin esimerkiksi nuorten matalan kynnyksen palveluista, koska monet muutkin kuin varhaiskasvatuksen puolelle työskentelevät olivat vastanneet varhaiskasvatusosioon.

Monissa kunnissa on hyvin toimivia toimintoja, joista muut kunnat voisivat oppia. Hyvien käytäntöjen jakaminen tuntuisi oikealta tavalta lähteä kehittämään lapsiperheiden palveluja. Osaltaan sitä on jo tässä hankkeen työryhmässä tehty, kun jokaisella kokoontumiskerralla on tutustuttu yhteen matalan kynnyksen työmuotoon. Kehittämisteemat kertovat suuntaviivoja siitä, mitä työntekijät kokevat kunnistaan puuttuvan ja mihin suuntaan he haluaisivat palveluita kehitettävän.

Perhekeskusten perustaminen ja kehittäminen yhteistyössä muiden kuntien kanssa antaisi mahdollisuuksia monenlaiseen kehittämistoimintaan. Jo hyväksi koettu malli on turvallinen tapa kunnan lapsiperheiden palveluita. Perhekeskusten antamasta tuesta on jo olemassa näyttöä ja kokemusta. Perhekeskusten toimintamallien yhteenkasaamisesta ja kehittämishaasteista saisi jo tutkimusaiheen useammalle tutkijalle.

Jos jossakin kunnassa tai toimipaikassa koetaan, että yhteistyön lisääminen olisi tarpeen, niin siihen voi yrittää hankkia jonkun ulkopuolisen esim. opiskelijan kehittämään yhteistyötä. Ulkopuolisen on helpompi nähdä

Palveluiden kehittämiseen parhaita ovat ympäristöt, jotka tavoittavat lähes kaikki ikäryhmänsä asiakkaat. Alle kouluikäisten kohdalla se ympäristö on neuvola ja kouluikäisillä koulu. Toiminnan kehittämistä voidaan tehdä palveluiden sisällä ja toimipaikkakohtaisesti. Aina ei tarvita lisäresursseja eikä niitä yleensä ole saatavilla.

Kysely tehtiin suurelle lukumäärälle ihmisiä, mutta sillä oli vaikea saada yksityiskohtaista tietoa, koska vastaajat olivat niin eri asemissa ja työskentelevät niin eri sektoreilla. Jos haluttaisiin yksityiskohtaista tietoa esim. avoimen varhaiskasvatuksen puolelta, niin kysely tulisi suunnitella ja kohdistaa varhaiskasvatuksen työntekijöille. Myös haastattelu olisi tässä mielessä hyvä tiedonkeruumenetelmä.

Kehittämistarpeita arvioitaessa tulisi ottaa huomioon myös itse asiakkaan palveluiden käyttäjinä. Kun avoimia ja matalan kynnyksen palveluita lähdetään kehittämään, niin pitää jakautua jokaista asiakasryhmää palveleviin työryhmiin. Lisäksi tästä kyselystä puuttui täysin asiakasnäkökulma. Palveluita tulisi kehittää yhdessä asiakkaiden kanssa.

10 PROSESSIN POHDINTA

Huomasimme kyselyn vastausajan päätyttyä ja vastausten saavuttua, että kaikki vastaajat eivät olleet täysin ymmärtäneet kyselyn tarkoitusta ja vastausohjetta. Kyselyssähän oli tarkoitus vastata ainoastaan niihin kysymyksiin, jotka käsittelevät omaa työalaa. Esimerkiksi yksikään vastaaja ei ollut maininnut työskentelevänsä toisen asteen opetuksessa, mutta toista astetta koskeviin kysymyksiin oli tullut kuitenkin 27 vastausta. Moni vastaaja oli kommentoinut kyselyn palauteosiossa, että ei tarkasti ymmärrä, mitä avoimen ja matalan kynnyksen palveluilla tarkoitetaan. Olimme määritelleet saatekirjeessä, mitä kyseisillä palveluilla tarkoitamme tässä kyselyssä, joten voimme olettaa, että kaikki vastaajat eivät ole tutustuneet saatekirjeeseen.

Jotkut saattaneet mieltää, ettei heillä ole matalan kynnyksen toimintaa ja jättäneet vastaamatta.

Saimme Sosiaalitaidolta valmiin listan yhteyshenkilöistä, joille kyselyn lähetimme. Näiden yhteyshenkilöiden tehtävänä oli lähettää kysely eteenpäin kunnastaan valitsemilleen vastaajille. Kun selvisi, että muutama yhteyshenkilöistä ei ollut lähettänyt kyselyä lainkaan eteenpäin, pohdimme, mitä olisimme voineet tehdä toisin, jotta olisimme todella saaneet kaikilta kunnilta vastaukset ensimmäiseen määräaikaan mennessä. Päädyimme siihen, että kyselyn eteenpäin lähettäminen olisi luultavasti pitänyt organisoida siten, että jokaisen kunnan jokaiselta työsektorilta olisi ollut oma yhteyshenkilö, jolle olisimme kyselyn postittaneet. Tämän jälkeen jokaisen työsektorin yhteyshenkilöt olisivat lähettäneet kyselyä eteenpäin esimerkiksi omille alaisilleen tai työtovereilleen.

Pohdimme myös sitä, kenen tehtävä on motivoida työntekijöitä vastaamaan tämänkaltaisiin kyselyihin. Kyselyn vastauksista selvisi, että kaikki vastaajat eivät olleet lainkaan selvillä siitä, mikä ARVO –hanke on. Vaikka kaikissa kunnissa, joihin kyselymme lähetettiin, ollaan sitouduttu osallistumaan ARVO –hankkeeseen, jää tiedon levittäminen hankkeesta muutaman hankkeeseen osallistuvan työntekijän harteille. Vaikuttaakin siltä, että työntekijät kokevat erilaisia hankkeita olevan niin paljon, että niistä on vaikea kiinnostua ja saada otetta.

Jotta olisimme saaneet kartoituksen kannalta päteviä vastauksia, jouduimme pidentämään kyselyn vastausaikaa kahdella viikolla, mikä vaikutti merkittävästi tulosten analysointiin käytettävään aikaan. Datan siirtäminen webropol –alustalta excel –ohjelmaan ei onnistunut niin vaivattomasti kuin olimme olettaneet. Jouduimme konsultoimaan koulumme neljää opettajaa, jotta saimme excel –taulukot toimimaan. Data oli saatavissa webropol –alustalta vain sellaisessa muodossa, että sen muuntaminen excel –taulukoiksi vei aikaa useita työpäiviä. Olimme hieman epävarmoja siitä, kuinka paljon taulukoita pitäisi kirjoittaa auki.

Kyselyä tehdessämme pohdimme sitä, kenelle tämä kysely on oikein suunnattu ja keitä kyselyn tulokset lopulta palvelevat. Jotta kunnat saisivat kartoituksesta jotain irti, tulisi tulosten mennä myös johtotason tietoisuuteen, jotta siellä nähtäisiin, minkälaisia avoimen ja matalan kynnyksen työmuotoja ja tuen muotoja muilla kunnilla on tarjota lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Jotta myös palvelun saajat hyötyisivät kartoituksesta, tulisi tulokset viedä myös rivityöntekijöiden saataville.

Lapsiin ja nuoriin pitäisi satsata tuntuvasti enemmän perustason jo olemassaolevissa palveluissa mutta myös uusia työmuotoja. Pitäisi kerrankin ottaa mallia jostain kunnasta jossa palveluissa ollaan oltu innovatiivisia ja oikeasti satsattu niihin.

LÄHTEET

Consumer Compass 2009. Viitattu 28.4.2009.

<http://www.consumercompass.fi/fi/tutkimus/kvantitatiivinen/>

Hakulinen-Viitanen, Tuovi; Pelkonen, Marjaana & Haapakorva, Arja 2005. Äitiys- ja lastenneuvolatyö Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: WSOY.

Järvinen, Ritka; Lankinen, Aila; Taajamo, Terhi; Veistilä, Minna & Virolainen, Arja 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

Karila, Kirsti & Nummenmaa, Anna Raija 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteen päiväkotia. Helsinki: WSOY.

Keski – Uusimaan päihdepysäkki 2009. Viitattu 5.5.2009

<http://www.paihdepysakki.fi/>

Korhonen, Anne & Sukula, Seija 2004. Vauvaperhetyö. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Opetusministeriö 2009. Etsivä nuorisotyö. Viitattu 29.4.2009.

http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/etsiva_nuorisotyoy/?lang=fi

- Pesonen, Aino - Elina 2006. Kouluuyhteisön hyvinvointiin liittyviä kysymyksiä. Yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden kanssa. Teoksessa Jari Helminen(toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS – kustannus, 79 – 90.
- Pietilä- Hella, Riitta 2006. Perhekeskus – kohtaamisen tila ja paikka. Teoksessa Jari Helminen (toim.) Elämä koettelee, tuki kannattelee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Jyväskylä: PS – kustannus, 63 – 78.
- Rajala, K 2004. Oppivelvollisuuden keskeyttäminen. Koulupudokkaiden kokemuksia peruskoulusta. Viitattu 3.5.2009.
<http://www.jyu.fi/tdk/kastdk/eped/artikkelit/kaisarajala.pdf>
- Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik 2005. Dialoginen verkostotyö. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2005. Perhe – hanke Perhepalveluiden kumppanuusohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2005: 4. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2006. Oppilashuollon lainsäädäntöön liittyvän uudistamistyöryhmän muistio, STM:n selvityksiä 2006:33. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Viitattu 17.4.2009. Palvelurakennemuutos.
<http://www.stm.fi/Resource.phx/ajank/palvrak/index.htm>

Stakes 2008. Yhteenveto äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kansallisista suosituksista: Ydintoiminnot ja henkilöstömitoitus. Viitattu 1.5.2009.
http://info.stakes.fi/kouluterveys/TedBM/Kustannuskysely_liite.pdf

Tapola, Sirpa 2003. Varhaisen tuen työmuotoja kehittämässä. Positiivisen diskriminaation hankekokonaisuuden väliraportti 2002. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Selvityksiä 2003:7. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, 4–9
<http://www.hel2.fi/waris/Selvityksi%C3%A4/pd-raportti.pdf>

Viljamaa, Marja - Leena 2003. Neuvola tänään ja huomenna. Vanhemmuuden tukeminen, perhekeskeisyys ja vertaistuki. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

LIITE 1: Saatekirje

Hei,

Ohessa on kysely Teille lasten, nuorten ja lapsiperheiden kanssa työskenteleville työntekijöille, johon toivomme teidän vastaavan. Kyselyn täyttämiseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia. Olemme saaneet kunnista luvan kyselyn teettämiseen. Kyselyyn tulee vastata 6.4.2009 mennessä.

Kyselyssä kartoitetaan Lapsuuden arvokas arki - ARVO- hankkeeseen osallistuvien kuntien matalan/avoimen kynnyksen palveluita, jotka ovat suunnattuja lapsille, nuorille ja heidän perheilleen. Palveluita ja toimintamalleja tarkastellaan erityisesti asiakkaan näkökulmasta. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa nämä palvelut ja saada käytännön työntekijöiltä ideoita niiden kehittämiseen sekä viedä ideoita eteenpäin Länsi- ja Keski-Uudenmaan kuntiin. Kysely tehdään yhteistyössä ARVO - hankkeen kanssa ja sen käytännön toteutuksesta vastaavat Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat.

Avoimiin ja matalan kynnyksen toimintamalleihin kuuluvat sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden peruspalveluihin sisältyvät matalan kynnyksen toimintamallit, että erilliset fyysisinä matalan kynnyksen toimintoina toteutettavat palvelut. Palveluita voivat tarjota myös kolmannen sektorin ja seurakunnan toimijat. Avoimia/matalan kynnyksen palveluita tarjoavat esimerkiksi perheneuvolat, avoimet päiväkodit ja perhekeskukset, nuorisoneuvolat yms. Huomioikaa, että palvelun ei välttämättä tarvitse olla erillinen fyysinen paikka, vaan se voi olla esimerkiksi mahdollisuus tulla vastaanotolle ilman ajanvarausta tai sisältyä luontevasti peruspalveluiden toimintaan.

Avoimen ja matalan kynnyksen toiminnan piirteitä:

- lähipalvelu
- ennaltaehkäisevää työtä
- ensikontakti suoraan asiakkaalta
- moniammatillista toimijuutta
- palveluohjaus lähityöntekijän kautta
- ei tarvitse lähetettä

LIITE Arvo –hankkeen työryhmässä työstetty määritelmä, joka selvittää näitä palveluita

Vastausohje: Kysely sisältää sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä. Vastaa aluksi kahteen peruskysymykseen (1-2) ja tämän jälkeen omaa alaasi koskeviin kysymyksiin. Huomioi, että kaikki vastaajat vastaavat avoimiin kysymyksiin (10-14). Toivomme, että paneudutte kolmeen viimeiseen kysymykseen, koska niiden kautta Teillä on mahdollisuus kertoa kunnassanne käytössä olevista työmuodoista ja kehittämistarpeista.

Kiitämme etukäteen kyselyyn vastanneita.

Yhteistyöterveisin

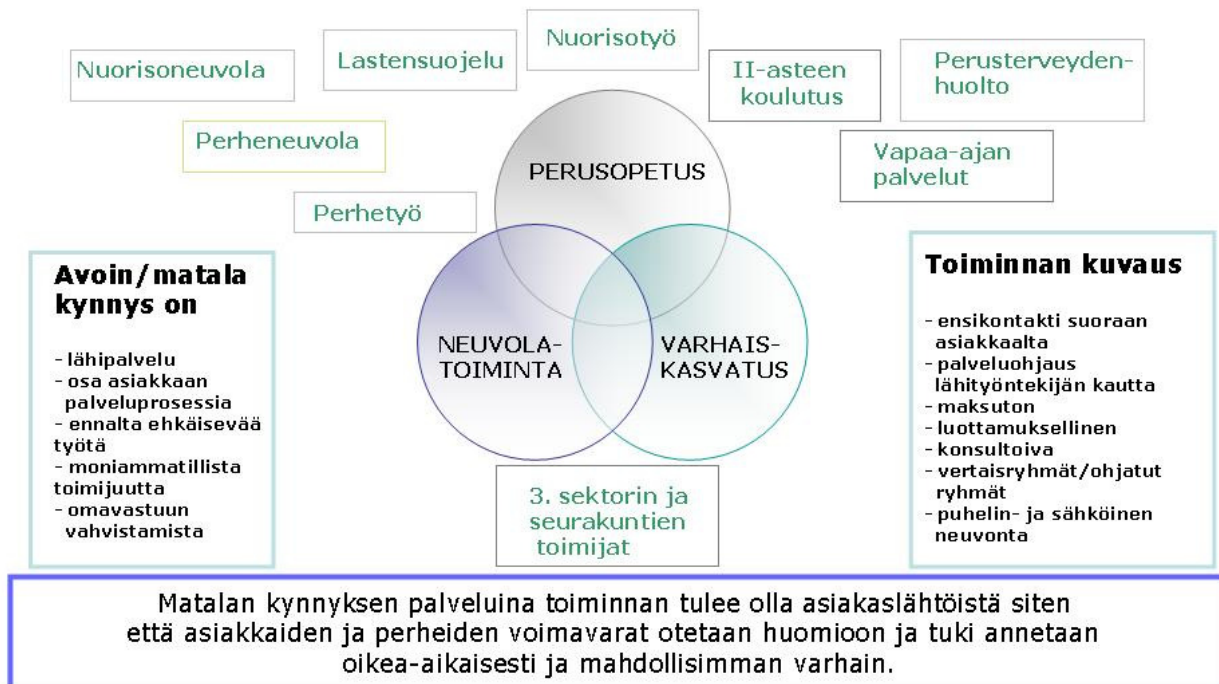
Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat

Eeva-Maija Laine, Laura Mattila ja Noora Voutilainen

Sekä ARVO - hankkeen avoimen/ matalan kynnyksen toimintamallien kehittämisverstaas

LIITE 1.1: Avoimen ja matalan kynnyksen palveluiden määrittelmä

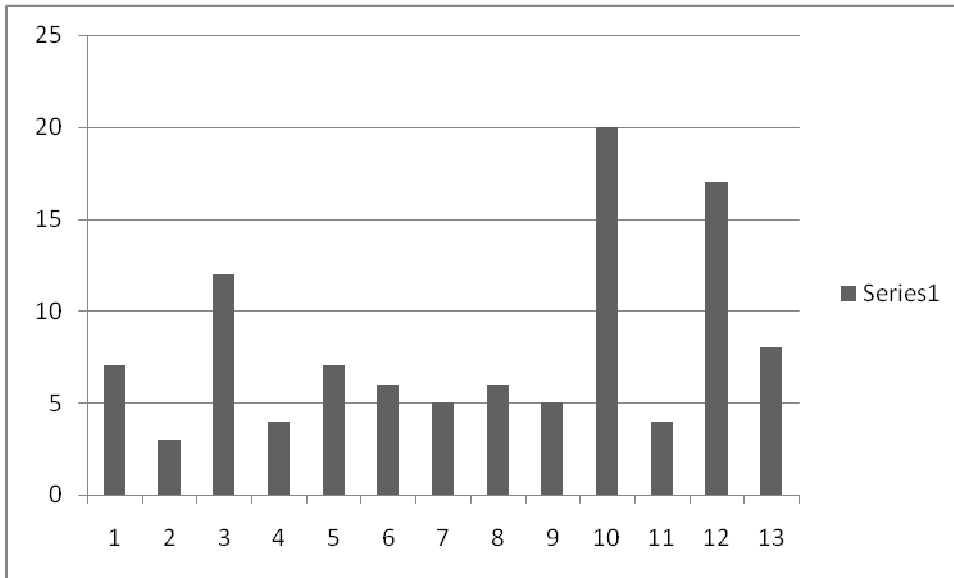
Avoimen / matalan kynnyksen toimintamallin määrittely ARVO-hankkeessa

LIITE 2: Vastaukset taulukoittain

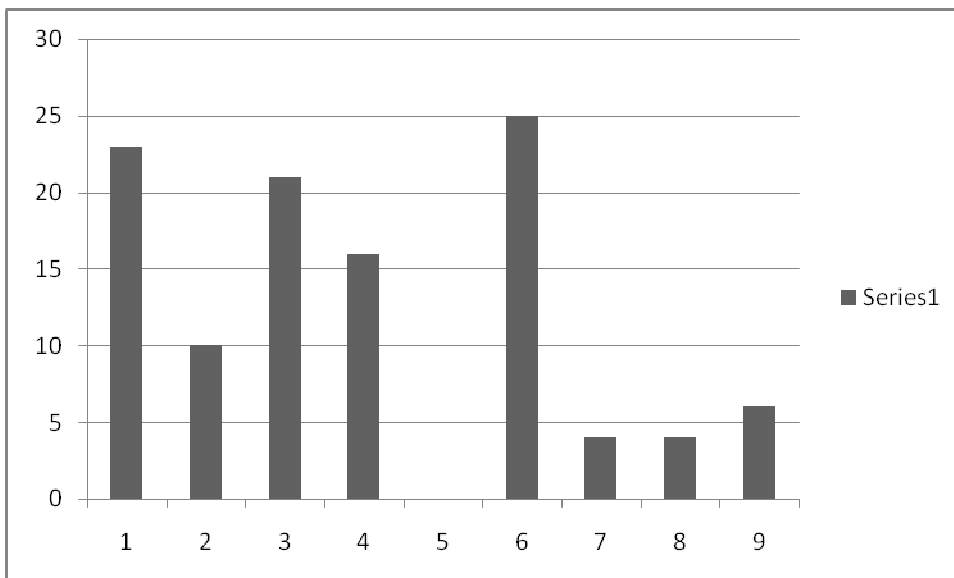
KESKI- JA LÄNSI-UUSIMAA

1. Kunta, jossa työskentelet?

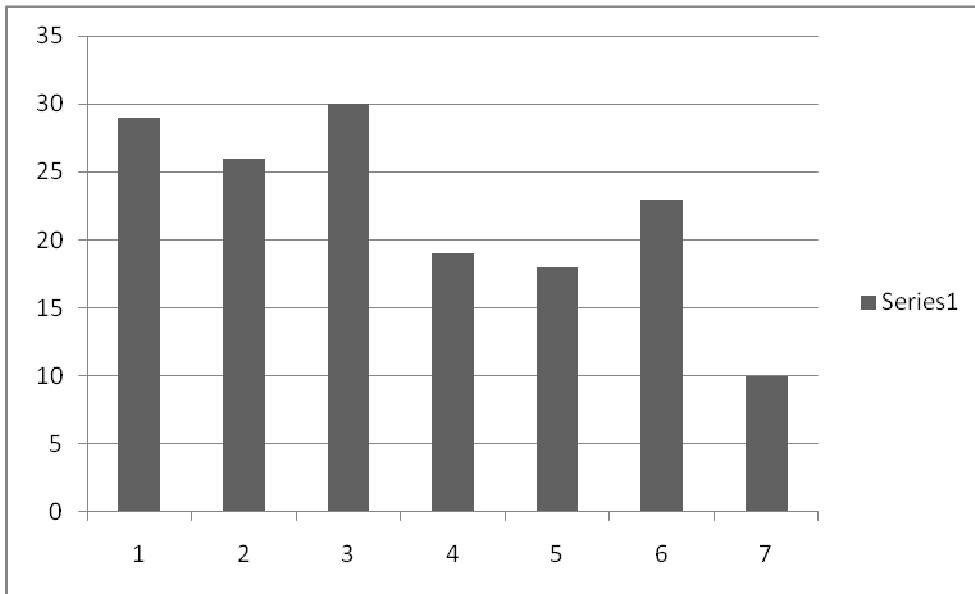
1=Hyvinkää, 2=Inkoo, 3=Järvenpää, 4=Karjalohja, 5=Kerava, 6=Kirkkonummi, 7=Lohja, 8=Mäntsälä, 9=Nurmijärvi, 10=Raasepori, 11=Siuntio, 12=Tuusula, 13=Vihti

2. Sektori, jolla työskentelet?

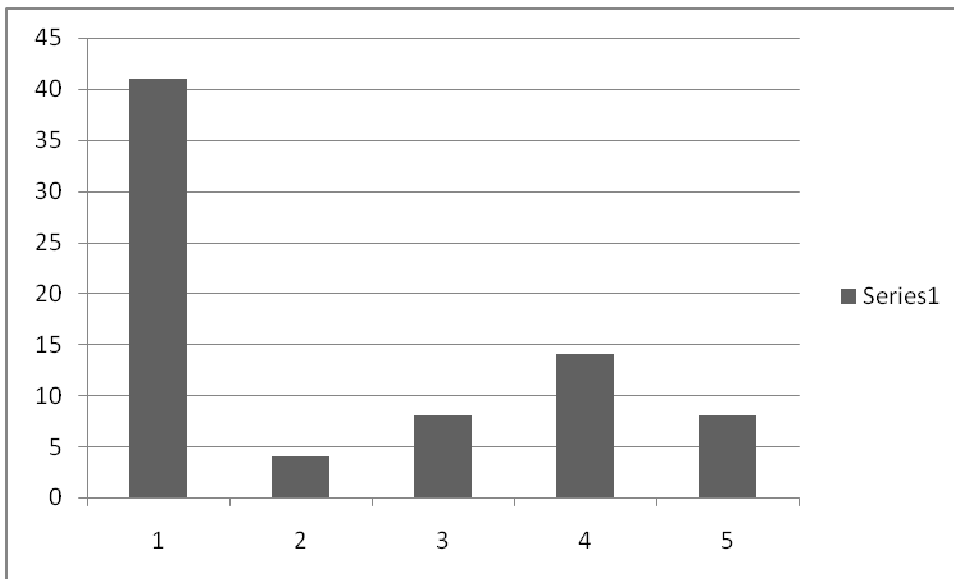
1=Varhaiskasvatus, 2=Nuorisotyö, 3=Terveystieteidenhuolto, 4=Perusopetus, 5=Toisen asteen opetus, 6=Sosiaalityö/Ennaltaehkäisevä sosiaalityö, 7=Seurakunta, 8=Kolmas sektori, 9=muu, mikä? ylisektoriset lasten, nuorten ja perheiden palvelut, perhepalvelut, perheneuvola, Nuorten työpaja / Nuorisotoimi, päihdetyö, kulttuuripalvelut

3. Varhaiskasvatus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

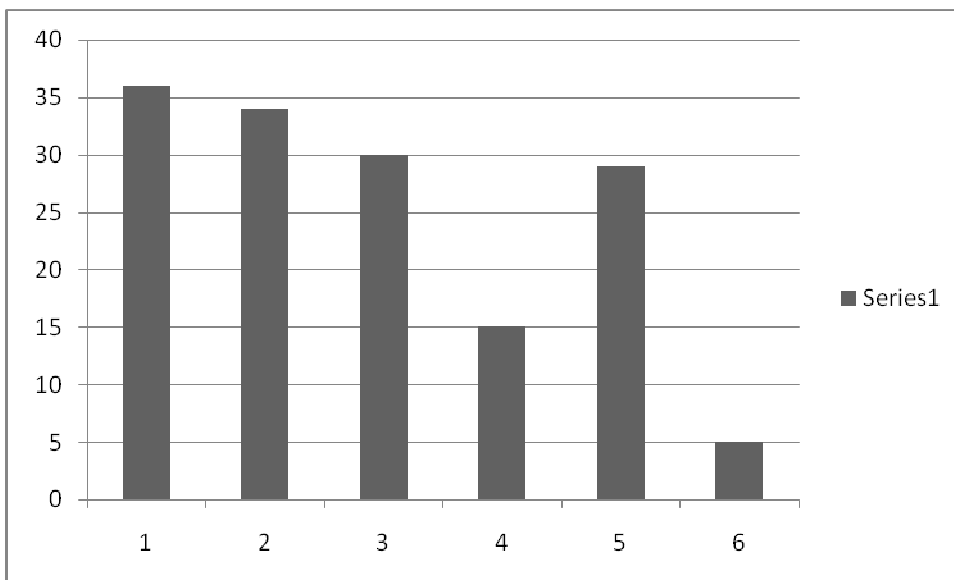
1=avoin päivähoito, 2=musiikkileikkikoulu, 3=perhekahvilatoiminta, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? tukiperhekoulutus, äiti-lapsikerhoja, vauvakahvilat, imetystukiryhmät, seurakunnan eri ryhmät (mies- perhe-, parisuhde- jne), Familjehörnan, pikku veturi, vauvaryhmä, käsikynkkä, perhekoulu, debis-ryhmä, tahdolla ja taidolla parisuhderyhmät pienten lasten vanhemmille, tyttöryhmät, vauvatreffit alle 1-v. lapsiperheille, Mannerheimin lastensuojeluliiton kansainvälinen perhekahvila, äiti/vauvaryhmä, leikkipuistot, käsikynkkä, vanhempainoimikunnat päiväkodeissa, vanhemmuuden valmennusryhmät, äiti lapsi ryhmä, avoin päiväkotitoiminta, perhekeskuksen ryhmiä vanhemmille ja tuleville vanhemmille, 5=perhekeskus, 6=lapsiparkki/kerhotoiminta, 7=muu, mikä? unikoulu, tilapäishoito, Mannerheimin lastensuojeluliitto, kunnan ja yksityisten palvelun tuottajien järjestämiä päivähoitopalveluja, seurakunnan kerhotoimintaa, leikkikoulu, leikkipuisto, koululaisten iltapäiväkerho-toiminta, kunnallinen leikkipuisto toiminta

4. Nuorisotyö: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

1=nuorisotila/nuorisotalo, 2=nuorisoneuvola, 3=nuorisoasema, 4=nuorten mielenterveys/päihdepalvelupiste(esim. päihdepysäkki), 5=muu, mikä? ehkäisevä nuorten päihdeneuvoja, avain - nuorten ja lasten palvelujen yhteistyöfoorumi, koulussa tapahtuvaa nuorisotyötä, kohdennettua nuorisotyötä, yksilö- ja pienryhmätoimintaa, nuorten työpaja toiminta, Nuorten tuki- ja neuvontakeskus Linkki, Omin Jaloin -hanke, Katupalvelu Kartsa, erityisnuorisotyön palvelut, Lastenpsykiatrian poliklinikka/HUS, lapsi- ja nuorisopsykiatrisen vastaanotto

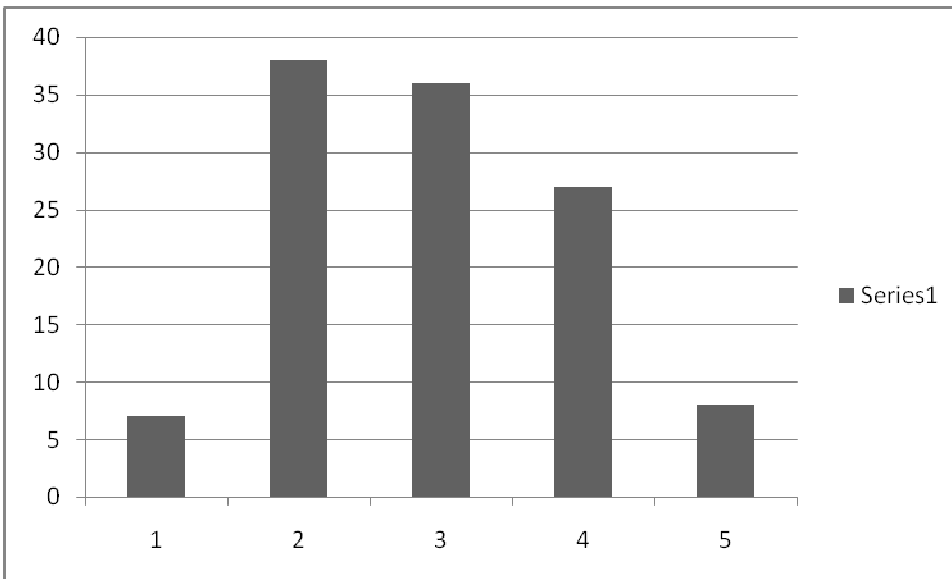
5. Terveydenhuolto: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

1=ehkäisyneuvonta/perhesuunnitteluneuvonta, 2=kasvatus- ja perheneuvola, 3=perhevalmennus, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? vauvaryhmä neuvolassa, vanhempien ryhmät, perheväkivaltaryhmät, pienten lasten ja vanhempien ryhmät, debis, perhekoulu, tahdolla ja taidolla, vauvakäsikynkkä, toimintaterapeuttien tyttöryhmä, käsikynkkä, ryhmäneuvolat, imetystukiryhmä, monikkolasten tukiryhmä, äiti-lapsiryhmä, isä-lapsiryhmä, vauvaperheiden ryhmä, depressiokoulu masentuneille äideille, yksinhuoltajien tapaamiset, monikkoperheiden tapaamiset, masentuneet äidit, nuoret äidit, äitien oma ryhmä, 5=neuvolan perhetyö, 6=muu, mikä? nuorten ja lasten erikoissairaanhoitaja, koulupsykologit, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, perhekeskustoimintaa, jossa mukana moniammatillinen toimijaverkosto, perhekoulu vilkkaille lapsille ja heidän vanhemmilleen, vauva- ja

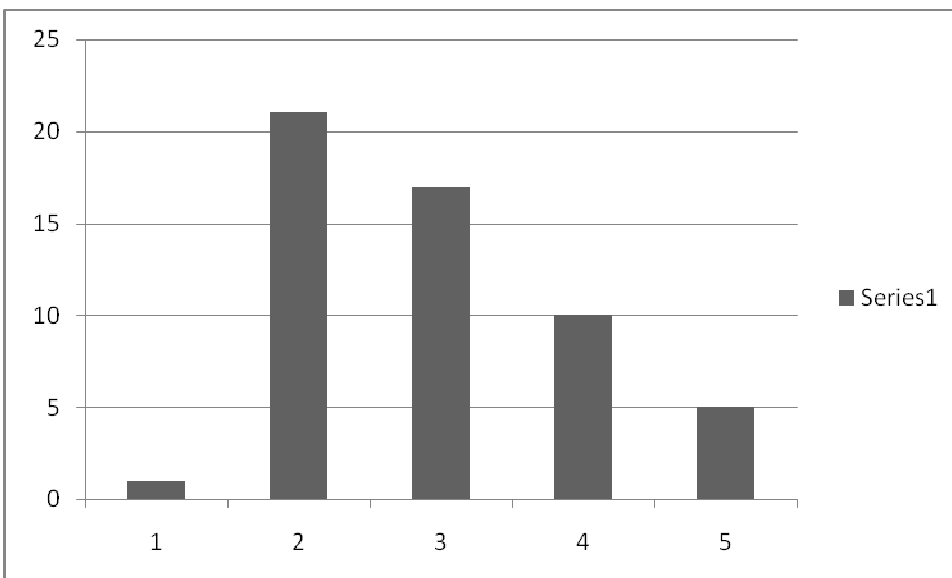
taaperovastaanottoa, puheterapeuttien ryhmät, kuten R-koulu esikouluikäisille, erityispalvelut: psykologit, puheterapeutit, toimintaterapeutit

6. Perusopetus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

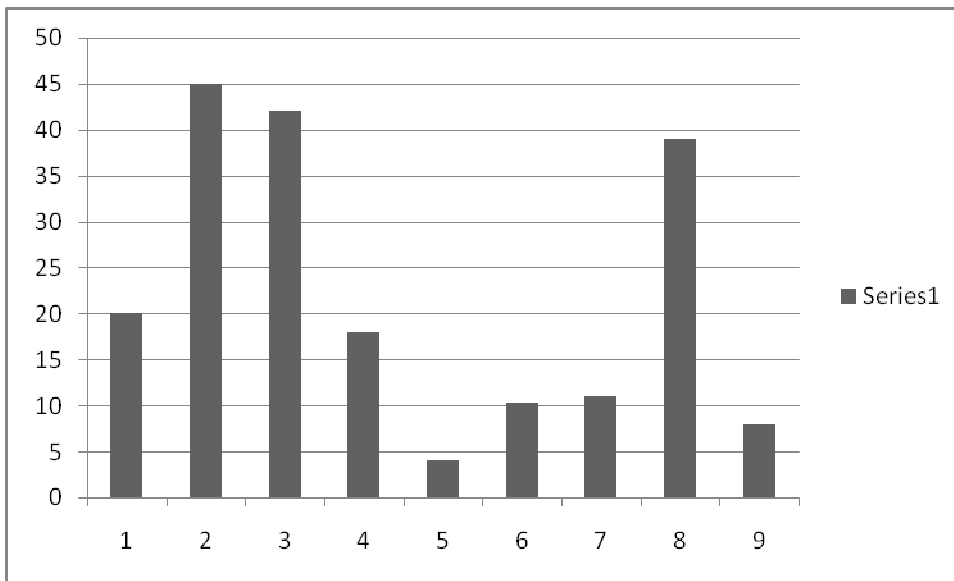
1=vertaisryhmätoimintaa, millaista? iltapäiväkerhot kouluilla, kuraattoreiden vetämänä tyttöryhmä, kummioppilas, oppilaskunta, kuudesluokkalaisten ryhmäyttäminen yläkoulua varten, vertaissovittelu, 6 lk pienryhmä, 2=kuraattori, 3=koulupsykologi, 4=nuorisotyöntekijä, 5=muu, mikä? erityistyöntekijä, Jopo – luokka ja erityisluokat, psykiatrinen sairaanhoitaja kuntouttavassa erityisluokassa, oppimisvalmentaja

7. Toisen asteen opetus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

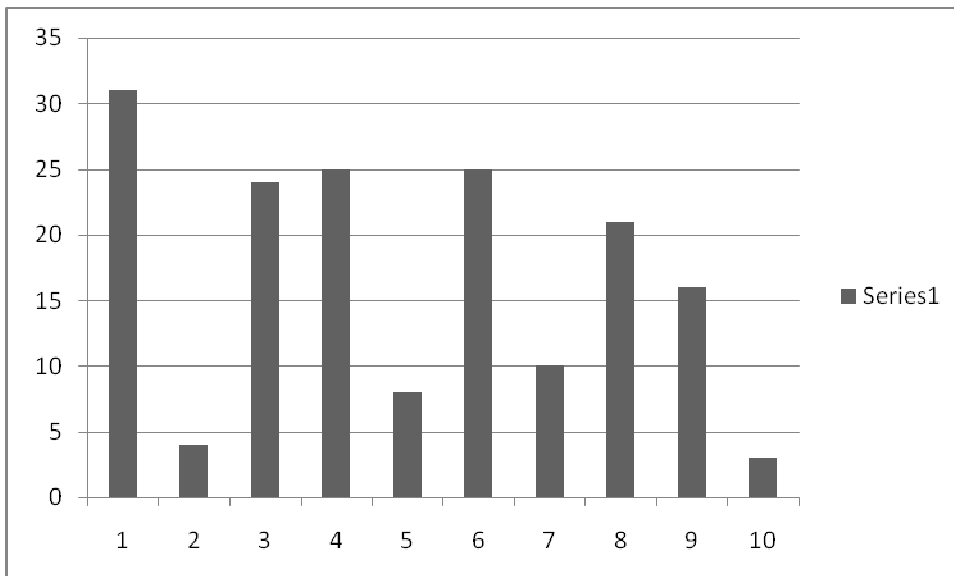
1=vertaisryhmätoimintaa, millaista? 2=kuraattori, 3=koulupsykologi, 4=nuorisotyöntekijä, 5=muu, mikä? ammattistartti, erityisopetus, kouluterveydenhuolto

8. Sosiaalityö/ Ennaltaehkäisevä sosiaalityö: Millaista toimintaa/palveluja kunnastasi löytyy?

1=lapsiperheiden kotipalvelu, 2=perhetyö, 3=tukihenkilö- ja tukiperhetoimintaa, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? äiti-lapsiperhekeskus Onnimanni, monenlaista vaihtelevien tarpeiden mukaan:sururyhmiä, mielenterv. vanhempien lastensuojeluliitto ja seurakunta tarjoaa perhekerhon, perhekeskustoimintaa lapsiperheille, lastensuojelussa suljettuja ryhmiä, 5=ensikoti, 6=turvakoti, 7=päihdekliniikka nuorille, 8=kasvatus- ja perheneuvola, 9=muu, mikä? nuorisoneuvola/pajatoiminta, nuorisoasema, ennaltaehkäisevän työn koordinoitua: mahdollisuus tilata verkostokonsultointia, kokousten vetämisistä, läheisneuvonpito, käsikynkkäryhmät jne, vastaanottoyksikkö ja lastenkotiyksikkö, intensiiviperhetyö, jälkihuoltoon nuorten tukitoimintaa, perheneuvonta ostopalveluna, perhekeskus toiminta

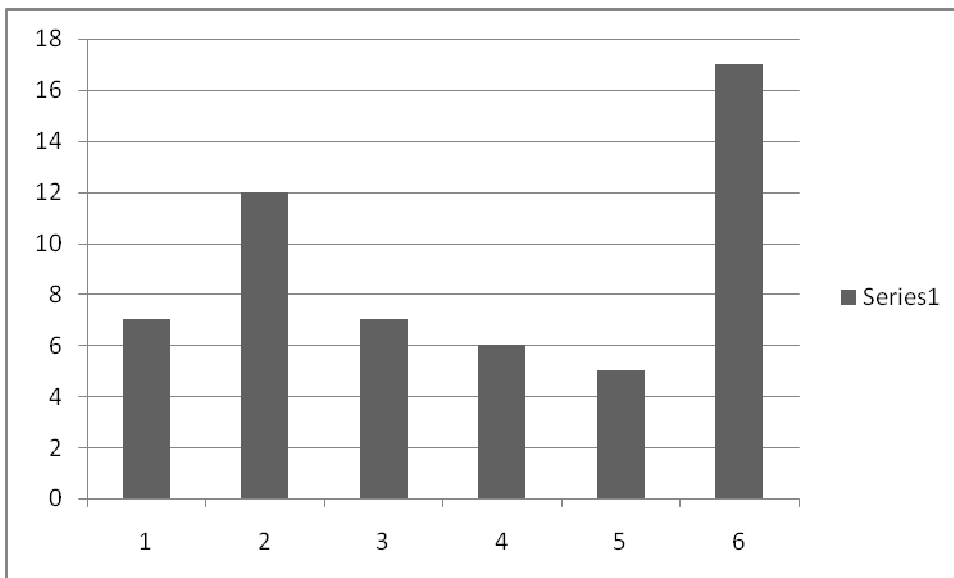
9. Seurakunta: Millaista toimintaa/palveluja kunnastasi löytyy?

1=päiväkerho, 2=lapsiparkki, 3=varhaisnuorten toiminta (7-14-vuotta), 4=nuorten toiminta, 5=nuorten aikuisten toiminta, 6=äiti- lapsi toiminta, 7=isä- lapsi toiminta, 8=perhetyö, 9=parisuhdetoiminta, 10=muu, mikä? diakoniapalvelut (psykiatrinen sairaanhoitaja)- myös nuorille, iltapäiväkerho kouluikäisille

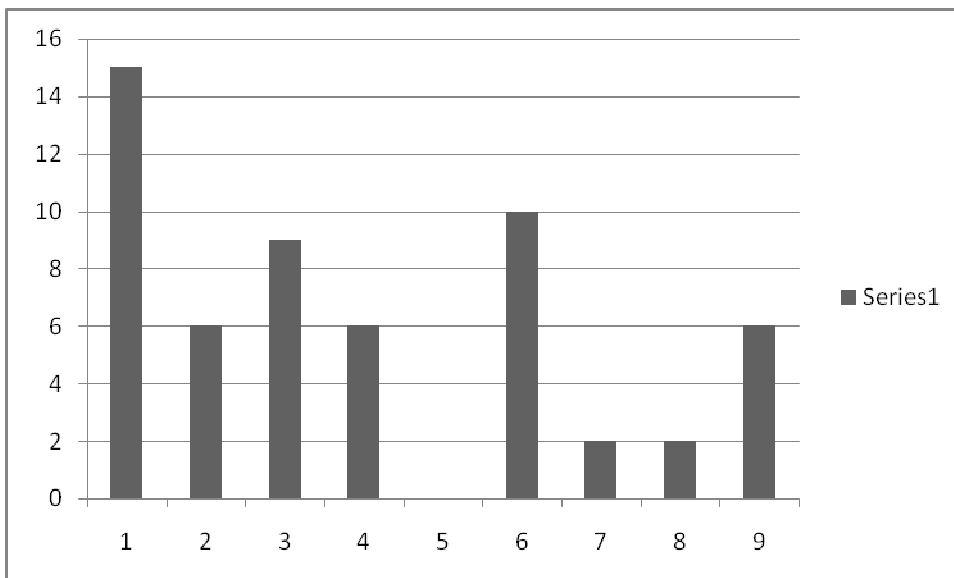
KESKI-UUSIMAA

1. Kunta, jossa työskentelet?

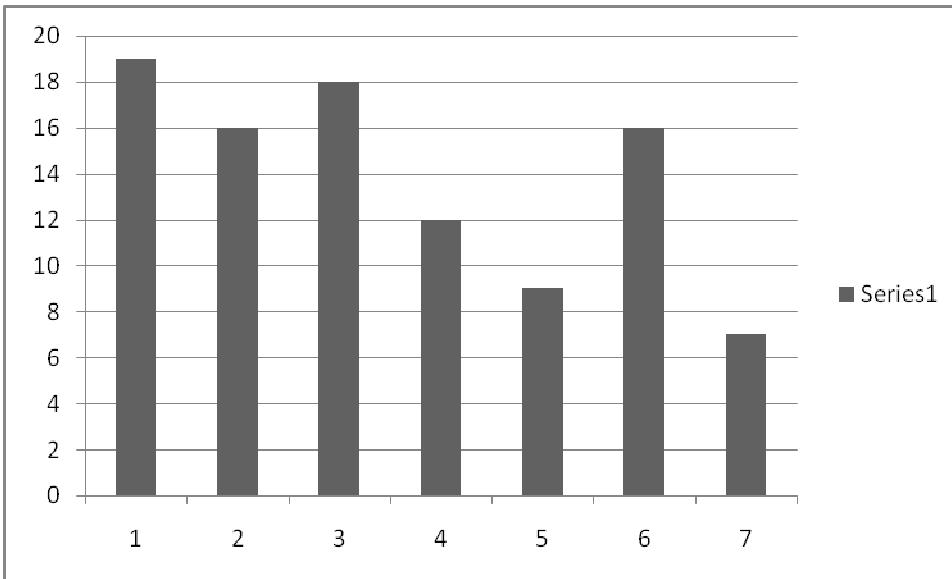
1=Kerava, 2=Järvenpää, 3=Hyvinkää, 4=Mäntsälä, 5=Nurmijärvi, 6=Tuusula

2. Sektori, jolla työskentelet?

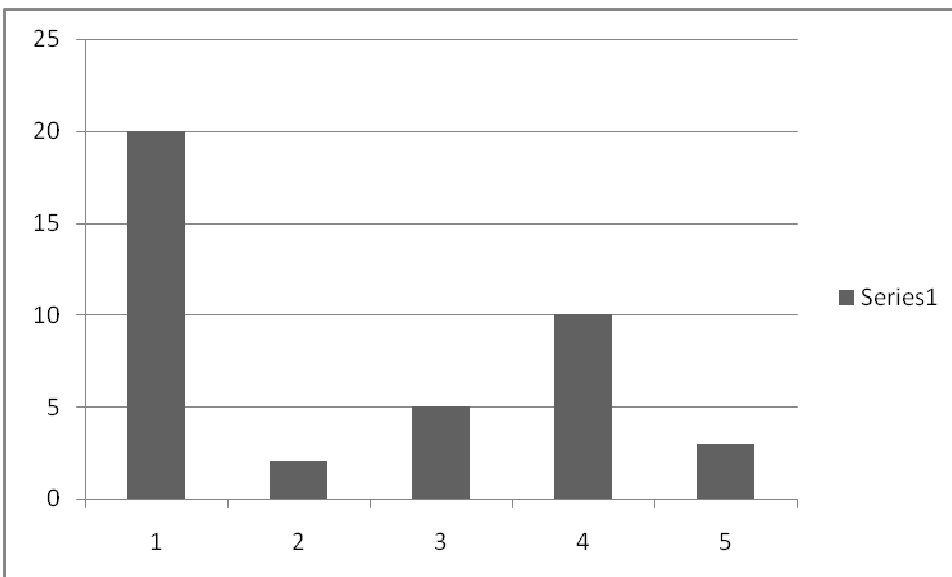
1=Varhaiskasvatus, 2=Nuorisotyö, 3=Terveystieteiden ala, 4=Perusopetus, 5=Toisen asteen opetus, 6=Sosiaalityö/Ennaltaehkäisevä sosiaalityö, 7=Seurakunta, 8=Kolmas sektori, 9=muu, mikä? ylisektoriset lasten, nuorten ja perheiden palvelut, perhepalvelut, perheneuvola, Nuorten työpaja / Nuorisotoimi, päihdetyö, kulttuuripalvelut

3. Varhaiskasvatus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

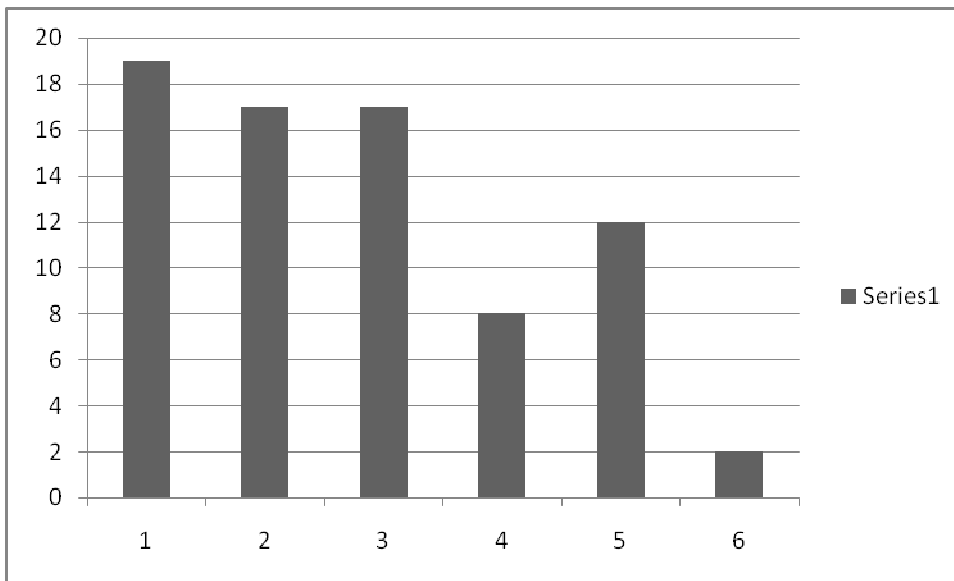
1=avoin päivähoito, 2=musiikkileikkikoulu,3=perhekahvilatoiminta, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? äiti-lapsikerhoja, vauvakahvilat, imetystukiryhmät, seurakunnan eri ryhmät (mies- perhe-, parisuhde- jne), vauvaryhmä, perhekoulu, debis-ryhmä, tahdolla ja taidolla parisuhderyhmät pienten lasten vanhemmille, tyttöryhmät, vauvatreffit alle 1-v. lapsiperheille, Mannerheimin lastensuojeluliiton kansainvälinen perhekahvila, äiti/vauvaryhmä, leikkipuistot, käsikynkkä, vanhempaintoimikunnat päiväkodeissa, vanhemmuuden valmennusryhmät, 5=perhekeskus, 6=lapsiparkki/kerhotoiminta, 7=muu, mikä? unikoulu, tilapäishoito, kunnan ja yksityisten palvelun tuottajien järjestämiä päivähoitopalveluja, seurakunnan kerhotoimintaa, leikkikoulu, leikkipuisto, koululaisten iltapäiväkerhotoiminta

4. Nuorisotyö: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

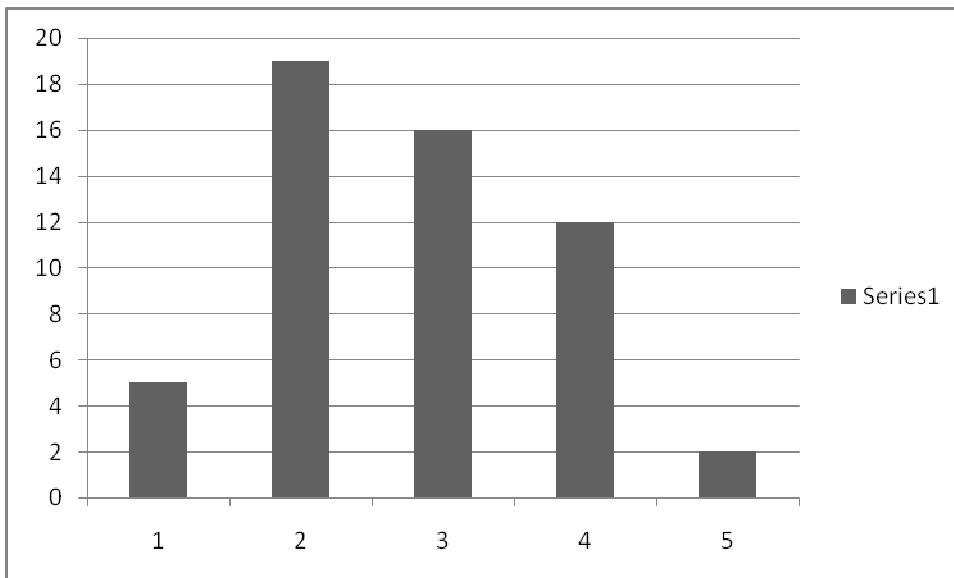
1=nuorisotila/nuorisotalo, 2=nuorisoneuvola, 3=nuorisosaama, 4=nuorten mielenterveys/päihdepalvelupiste(esim. päihdepysäkki), 5=muu, mikä? ehkäisevä nuorten päihdeneuvoja, avain - nuorten ja lasten palvelujen yhteistyöfoorumi, Nuorten työpaja toiminta, koulussa tapahtuvaa nuorisotyötä, kohdennettua nuorisotyötä, yksilö- ja pienryhmätoimintaa

5. Terveydenhuolto: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

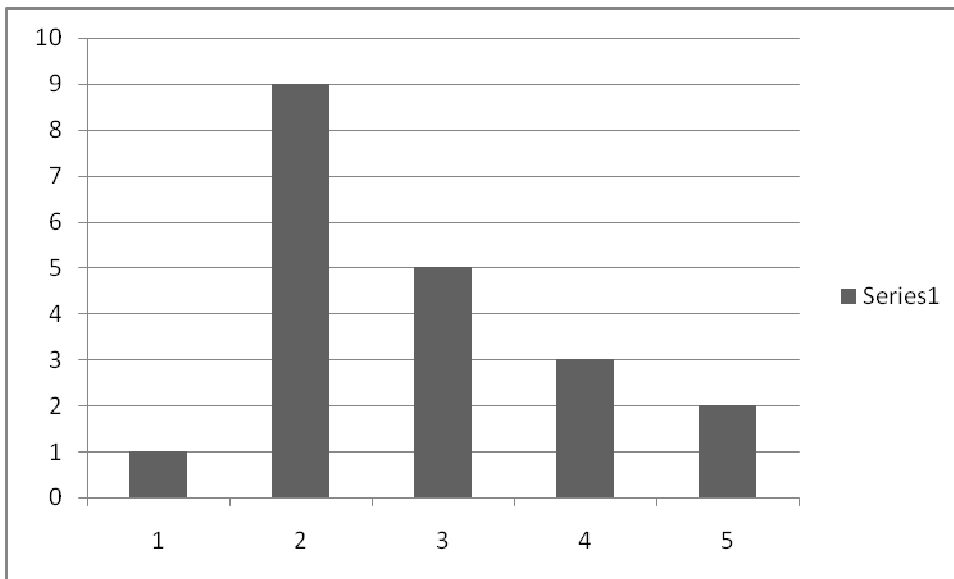
1=ehkäisyneuvonta/perhesuunnitteluneuvonta, 2=kasvatus- ja perheneuvola, 3=perhevalmennus, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? vauvaryhmä neuvolassa, debis, perhekoulu, tahdolla ja taidolla, vauvakäsikynkkä, toimintaterapeuttien tyttöryhmä, äiti- ja lapsikeskus Onnimanni, käsikynkkä, äiti-lapsiryhmä, isä-lapsiryhmä, vauvaperheiden ryhmä, depressiokoulu masentuneille äideille, yksinhuoltajien tapaamiset, monikkoperheiden tapaamiset, masentuneet äidit, nuoret äidit, äitien oma ryhmä 5=neuvolan perhetyö, 6=muu, mikä?, nuorten ja lasten erikoissairaanhoitaja, koulupsykologit, perhekeskustoimintaa, jossa mukana moniammatillinen toimijaverkosto, perhekoulu vilkkaille lapsille ja heidän vanhemmilleen, vauva- ja taaperovastaanottoa, puheterapeuttien ryhmät, kuten R-koulu esikouluikäisille

6. Perusopetus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

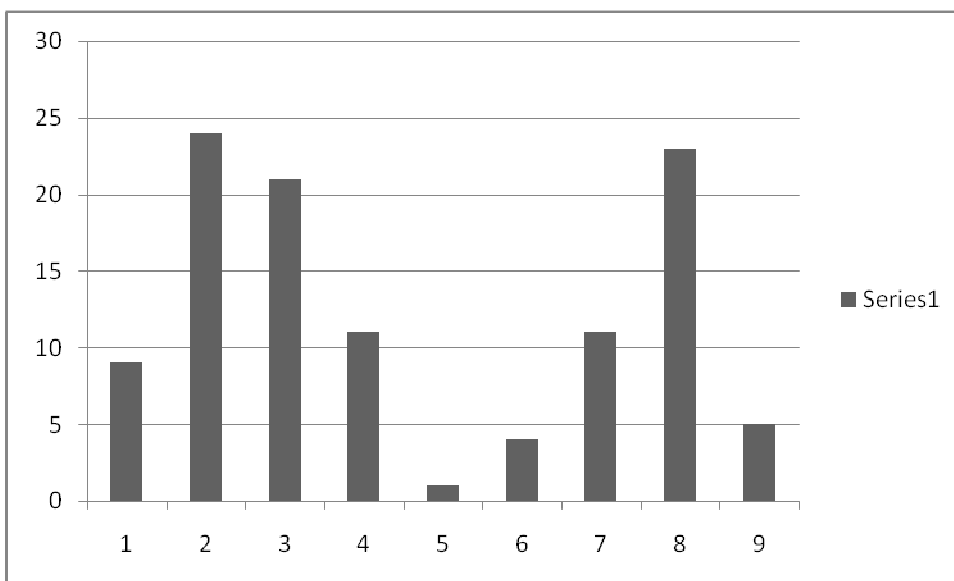
1=vertaisryhmätoimintaa, millaista? iltapäiväkerhot kouluilla, kuraattoreiden vetämänä tyttöryhmä, kummioppilas, oppilaskunta, kuudesluokkalaisten ryhmäyttäminen yläkoulua varten, vertaissovittelu, 2=kuraattori, 3=koulupsykologi, 4=nuorisotyöntekijä, 5=muu, mikä? Jopo – luokka ja erityisluokat, psykiatrinen sairaanhoitaja kuntouttavassa erityisluokassa

7. Toisen asteen opetus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

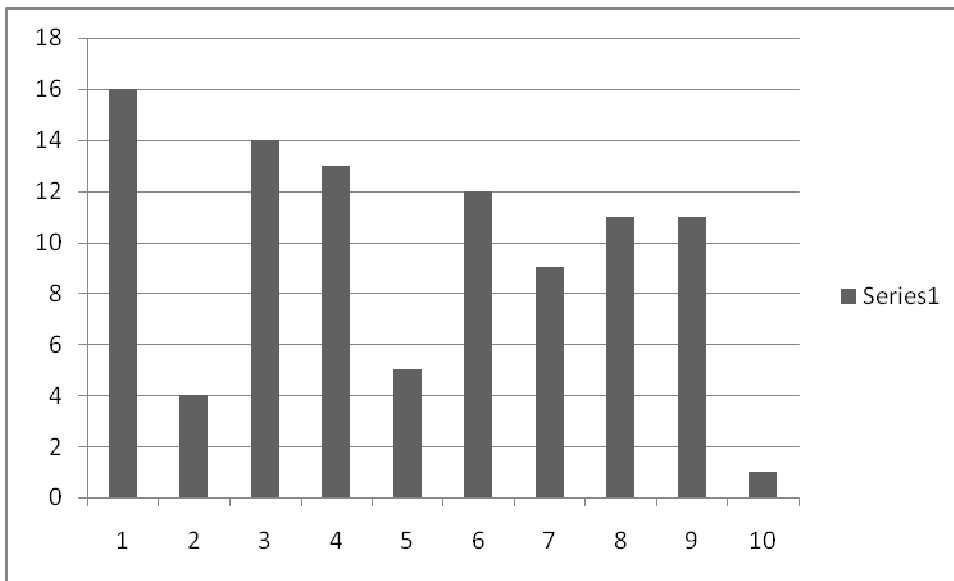
1=vertaisryhmätoimintaa, millaista? 2=kuraattori, 3=koulupsykologi, 4=nuorisotyöntekijä, 5=muu, mikä? ammattistartti

8. Sosiaalityö/ Ennaltaehkäisevä sosiaalityö: Millaista toimintaa/palveluja kunnastasi löytyy?

1=lapsiperheiden kotipalvelu, 2=perhetyö, 3=tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? äiti-lapsiperhekeskus Onnimanni, monenlaista vaihtelevien tarpeiden mukaan:sururyhmiä, mielenterv.vanhempien lasten ryhmiä, nuorten ryhmiä, masentuneiden äitien ryhmiä, isä-poikaryhmiä, perhetyön puitteissa, perhekeskustoimintaa lapsiperheille, 5=ensikoti, 6=turvakoti, 7=päihdekliniikka nuorille, 8=kasvatus- ja perheneuvola, 9=muu, mikä? nuorisoneuvola/pajatoiminta, ennaltaehkäisevän työn koordinoointia:mahdollisuus tilata verkostokonsultointia, kokousten vetämisistä, läheisneuvonpito, käsikynkkäryhmät jne, vastaanottoyksikkö ja lastenkotiyksikkö, intensiiviperhetyö, jälkihuolto nuorten tukitoiminta

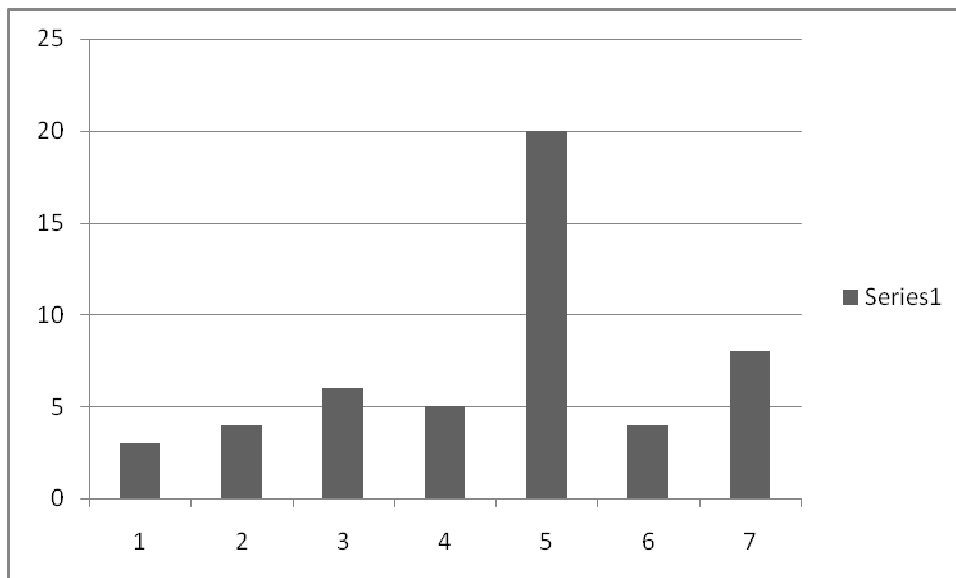
9. Seurakunta: Millaista toimintaa/palveluja kunnastasi löytyy?

1=päiväkerho, 2=lapsiparkki, 3=varhaisnuorten toiminta (7-14-vuotta), 4=nuorten toiminta, 5=nuorten aikuisten toiminta, 6=äiti- lapsi toiminta, 7=isä- lapsi toiminta, 8=perhetyö, 9=parisuhdetoiminta, 10=muu, mikä? diagoniapalvelut (psykiatrinen sairaanhoitaja)- myös nuorille

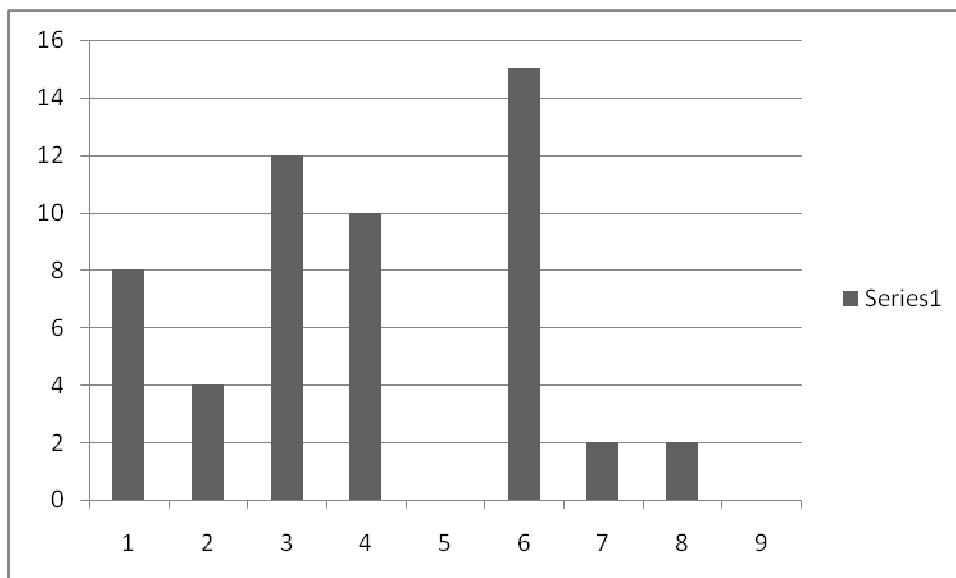
LÄNSI-UUSIMAA

1. Kunta, jossa työskentelet?

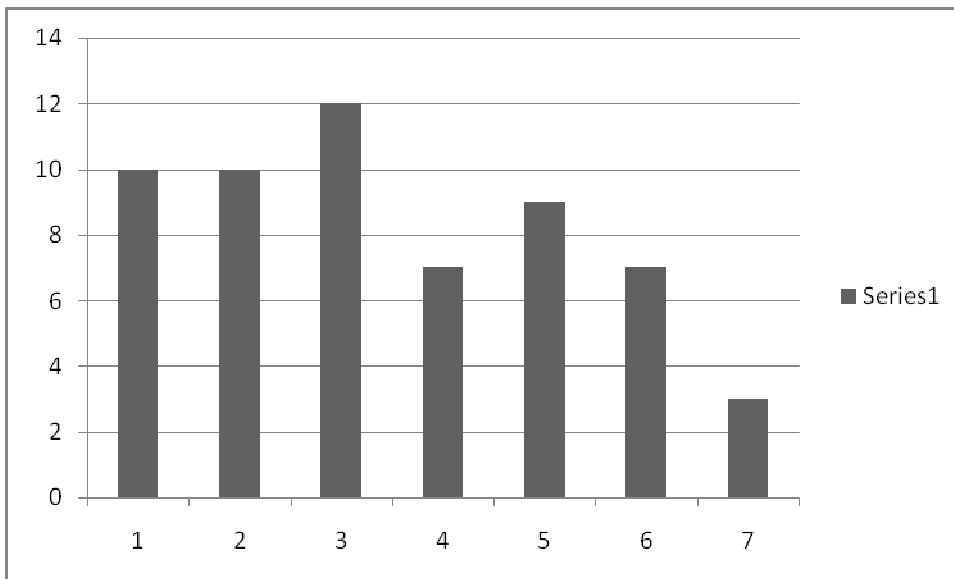
1=Inkoo, 2=Karjalohja, 3=Kirkkonummi, 4=Lohja, 5=Raasepori, 6=Siuntio, 7=Vihti

2. Sektori, jolla työskentelet

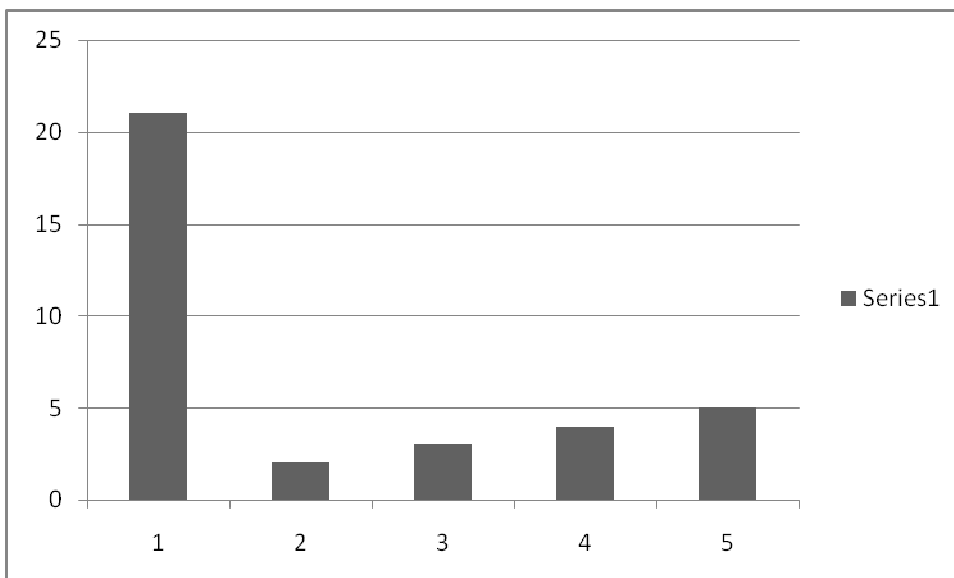
1=Varhaiskasvatus, 2=Nuorisotyö, 3=Terveystieteiden ala, 4=Perusopetus, 5=Toisen asteen opetus, 6=Sosiaalityö/Ennaltaehkäisevä sosiaalityö, 7=Seurakunta, 8=Kolmas sektori, 9=muu, mikä?

3. Varhaiskasvatus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

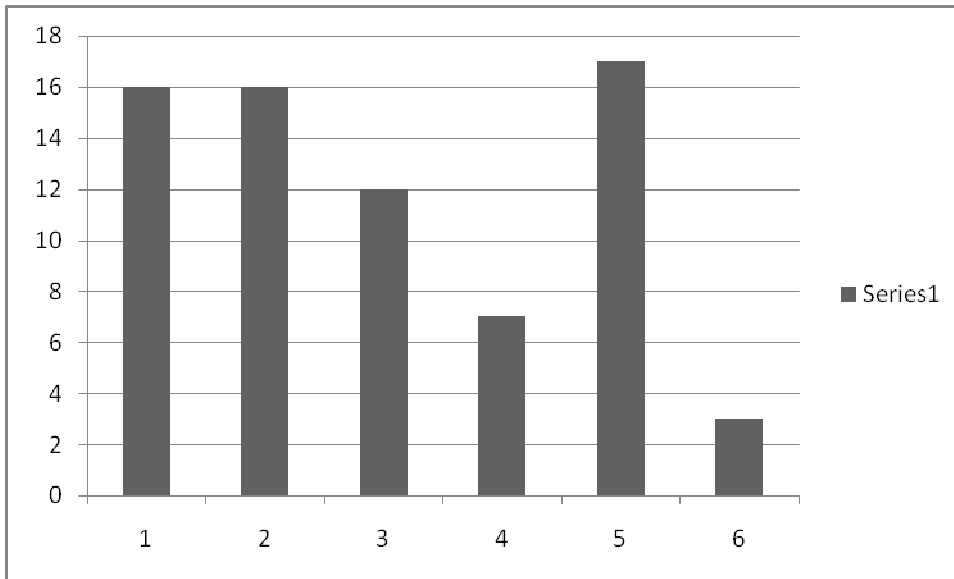
1=avoin päivähoito, 2=musiikkileikkikoulu, 3=perhekahvilatoiminta, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? tukiperhekoulutus, Familjehörnan, äiti lapsi ryhmä, avoin päiväkotitoiminta, perhekeskuksen ryhmät vanhemmille ja tuleville vanhemmille, 5=perhekeskus, 6=lapsiparkki/kerhotoiminta, 7=muu, mikä? Mannerheimin lastensuojeluliitto, kunnallinen ja yksityinen päivähoito, kunnallinen leikkipuistotoiminta

4. Nuorisotyö: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

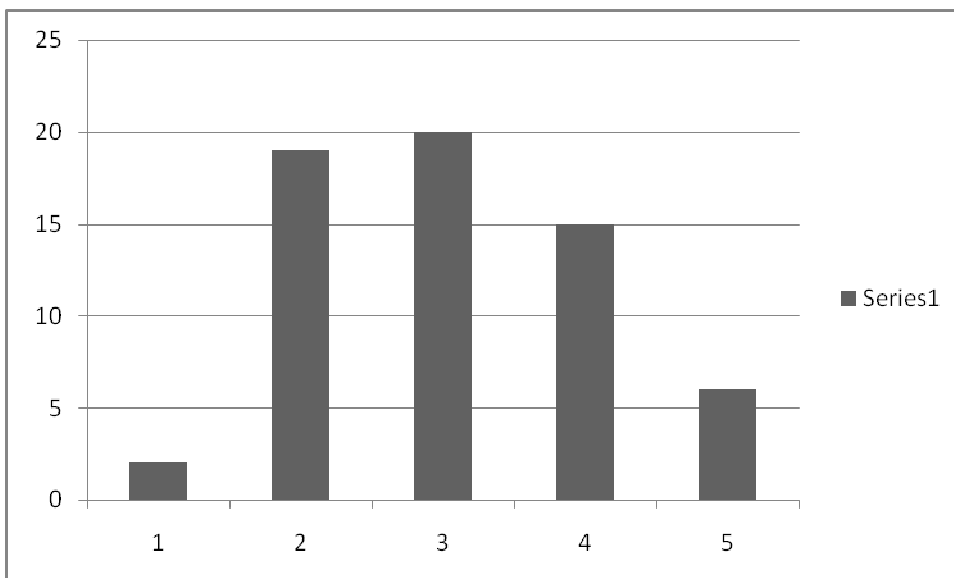
1=nuorisotila/nuorisotalo, 2=nuorisoneuvola, 3=nuorisosaama, 4=nuorten mielenterveys/päihdepalvelupiste(esim. päihdepysäkki), 5=muu, mikä? Nuorten tuki- ja neuvontakeskus Linkki, Omin Jaloin -hanke, Katupalvelu Kartsa, erityisnuorisotyön palvelut, Lastenpsykiatrian pkl/HUS, lapsi- ja nuorisopsykiatrisen vastaanotto

5. Terveydenhuolto: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

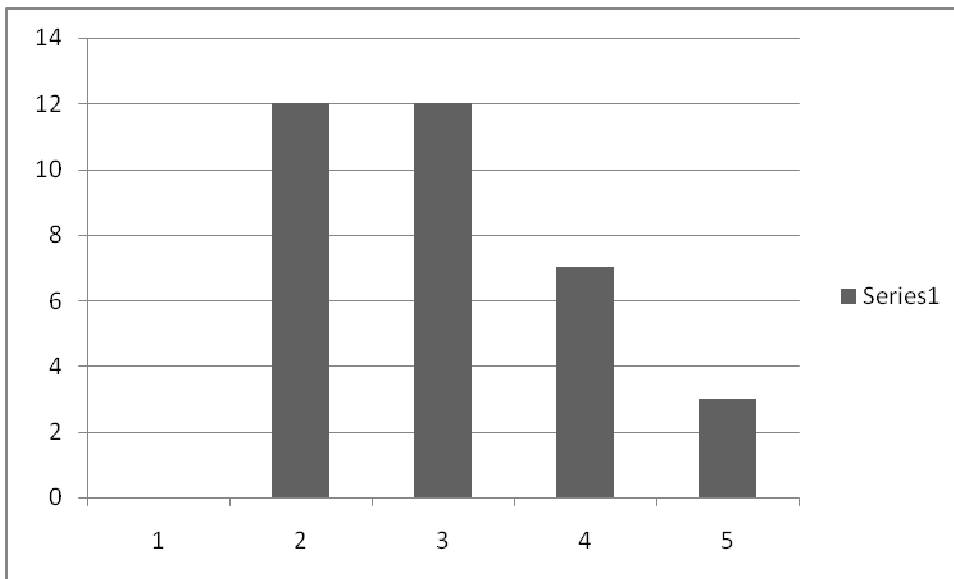
1=ehkäisyneuvonta/perhesuunnitteluneuvonta, 2=kasvatus- ja perheneuvola, 3=perhevalmennus, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? perheväkivaltaryhmät, pienten lasten ja vanhempien ryhmät, äiti-lapsiryhmä, ryhmäneuvola, imetystukiryhmä, monikkolasten tukiryhmä, perhekursseja, 5=neuvolan perhetyö, 6=muu, mikä? koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, erityispalvelut: psykologit, puheterapeutit, toimintaterapeutit

6. Perusopetus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

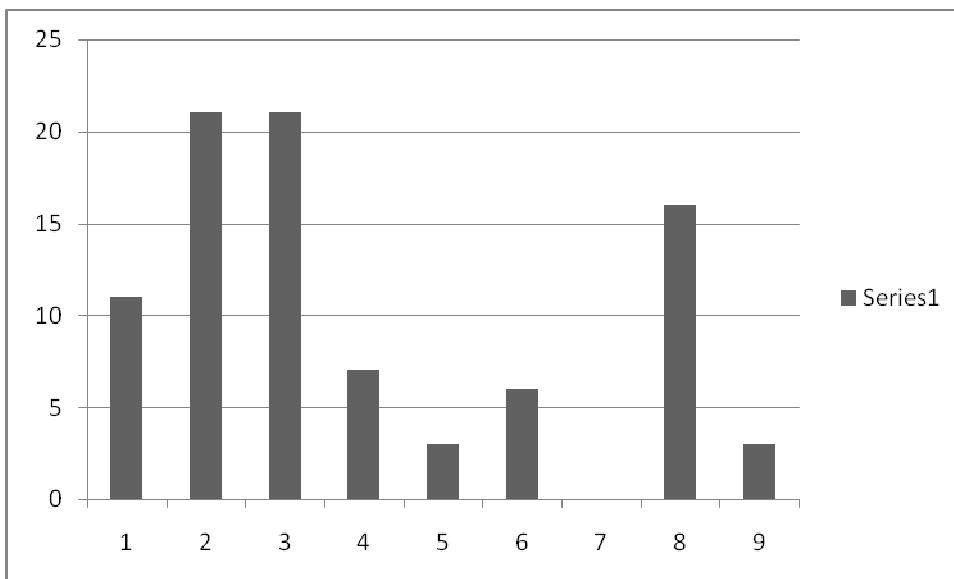
1=vertaisryhmätoimintaa, millaista? 6 lk pienryhmä, 2=kuraattori, 3=koulupsykologi, 4=nuorisotyöntekijä, 5=muu, mikä? erityistyöntekijä, oppimisvalmentaja

7. Toisen asteen opetus: Millaista toimintaa/ palveluja kunnastasi löytyy?

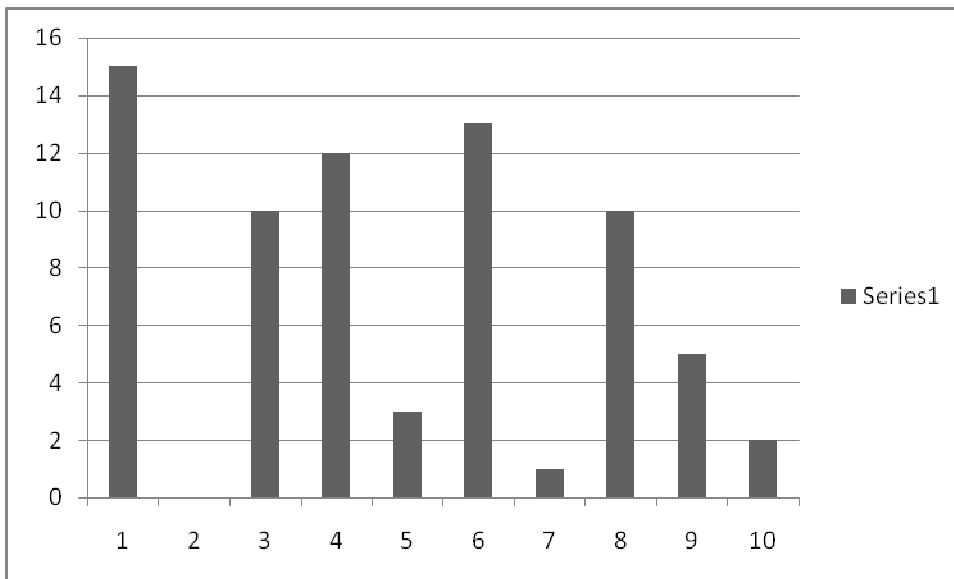
1=vertaisryhmätoimintaa, millaista? 2=kuraattori, 3=koulupsykologi, 4=nuorisotyöntekijä, 5=muu, mikä? erityisopetus, kouluterveydenhuolto

8. Sosiaalityö/ Ennaltaehkäisevä sosiaalityö: Millaista toimintaa/palveluja kunnastasi löytyy?

1=lapsiperheiden kotipalvelu, 2=perhetyö, 3=tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta, 4=vertaisryhmätoimintaa, millaista? lastensuojelussa suljettuja ryhmiä, Egen barnskyddsgruppverksamhet, 5=ensikoti, 6=turvakoti, 7=päihdekliniikka nuorille, 8=kasvatus- ja perheneuvola, 9=muu, mikä? nuorisoasema, perheneuvonta ostopalveluna, perhekeskustoiminta

9. Seurakunta: Millaista toimintaa/palveluja kunnastasi löytyy?

1=päiväkerho, 2=lapsiparkki, 3=varhaisnuorten toiminta (7-14-vuotta), 4=nuorten toiminta, 5=nuorten aikuisten toiminta, 6=äiti- lapsi toiminta, 7=isä- lapsi toiminta, 8=perhetyö, 9=parisuhdetoiminta, 10=muu, mikä? iltapäiväkerho kouluikäisille